

**104. møde**

Onsdag den 16. maj 1979 kl. 11.00

**Dagsorden:**

1) *Fortsættelse af forespørgsel til udenrigsministeren* [afstemning]:

Forespørgsel [om Rhodesia] af Ninn-Hansen (KF), Melchior (CD) og Honoré (KrF).

(Forespørgsel nr. XXXI).

2) *Forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender:*

Forespørgsel [om bevillinger til kulturelle formål] af Poulsgaard (FP) og H. C. Hansen (FP).

(Forespørgsel nr. XXVIII).

3) *Spørgsmål til ministrene.*

**Meddelelser fra formanden:**

**Tredje næstformand** (Ninn-Hansen):

Udvalget vedrørende Grønlandslove har afgivet:

Betænkning over forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m.v. i Grønland. (Lovforslag nr. L 217).

Eksemplarer er omdelt.

Boligudvalget har afgivet:

Betænkning over:

Forslag til lov om midlertidig offentlig støtte til almennyttigt boligbyggeri og statsstøttede kollegier. (Lovforslag nr. L 138).

Forslag til lov om boligsikring. (Lovforslag nr. L 145).

Forslag til lov om ændring af lov om ejerlejligheder. (Lovforslag nr. L 144).

Forslag til lov om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber. (Lovforslag nr. L 143).

Forslag til lov om midlertidig regulering af boligforholdene. (Lovforslag nr. L 142).

Forslag til lov om leje. (Lovforslag nr. L 141).

Forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri. (Finansiering af nyt byggeri, aftrapning af rentesikring, lån til betaling af beboerindskud m.v.). (Lovforslag nr. L 140).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

1) *Fortsættelse af forespørgsel til udenrigsministeren* [afstemning]:

*Forespørgsel [om Rhodesia] af Ninn-Hansen (KF), Melchior (CD) og Honoré (KrF).*

(Forespørgsel nr. XXXI. Anmeldt 2/5 79.

Fremme af foresp. vedt. 4/5 79. Første del af foresp. (forhandlingen) foretaget 15/5 79.

Forslag om motiveret dagsorden fremsat 15/5 79 af Melchior (CD), Ninn-Hansen

(KF) og Honoré (KrF) og 15/5 79 af Johan Philipsen (V).

**Afstemning**

Forslag om motiveret dagsorden af Johan Philipsen (V) (se forrige møde)

vedtoges med 81 stemmer mod 63.

Hermed bortfaldt forslag om motiveret dagsorden af Melchior (CD), Ninn-Hansen (KF) og Honoré (KrF) (se forrige møde).

Forslag om motiveret dagsorden af Jørgen Junior (FP) var taget tilbage og bortfaldet (se forrige møde).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) *Forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender:*

*Forespørgsel af Poulsgaard (FP) og H. C. Hansen (FP):*

»Mener regeringen, at der trods statens hastigt voksende gæld og underskud bør ske forøgelse af anvendelsen af skatteydermidler

til de såkaldt kulturelle formål, som finder nåde hos de af staten udpegede nævn og udvalg m.v.?»

(Forespørgsel nr. XXVIII. Anmeldt 25/4 79. Fremme af foresp. vedt. 3/5 79).

### *Forhandling*

#### **H. C. Hansen (FP):**

Må jeg først og fremmest beklage, at hr. Poulsgaard ikke kan være til stede i dag. Hr. Poulsgaard er som bekendt syg og vender formentlig tilbage i løbet af næste uge. Vi har prøvet, om vi kunne få udskudt forespørgslen, men dette har desværre på grund af tidspres her i folketinget ikke kunnet lade sig gøre.

Baggrunden for vor forespørgsel er den, at enhver privat husholdning fra tid til anden må gennemgå sine udgifter og sammenholde dem med indtægterne for at se, om der skal foretages ændringer. Det samme sker for Danmark som helhed og bliver udtrykt gennem finansloven.

Der er ingen tvivl om, at Danmark befinder sig i en alvorlig økonomisk situation, og der er heller ingen tvivl om, at kulturministeriet nu er begyndt at presse på med øgede bevillinger. Det må derfor være rigtigt, at vi her i folketinget tager en debat om kulturministeriets samlede budget i forhold til de øvrige ministerier og i forhold til statens samlede udgifter og dernæst en gennemgang af kulturministeriets udgifter og bevillingerne for at se, om ministeriet prioriterer rigtigt, eller om der bør foretages nogle ændringer.

Mit partis holdning til disse problemer er jo kendt, og socialdemokratiets holdning til disse problemer er kendt. Det, vi i første række har spurgt om, er, om regeringen efter omdannelsen med partiet venstre er parat til ændringer. Fremskridtspartiet er naturligvis også overordentlig interesseret i at høre, hvorledes det konservative folkeparti og centrum-demokraterne stiller sig til problemet, ligesom vi også er interesseret i de øvrige partiers holdning. Men måske netop det konservative folkepartis og centrumdemokraternes holdning er interessant, fordi disse to partier efter min og mit partis mening indtager en dobbeltstilling ved på den ene side at medvirke til en socialdemokratisk lovgivning og på den anden side kraftigt at

kritisere den, når lovgivningen bliver omsat i virkelighedens verden.

Jeg håber, vi kan få en saglig debat i dag, så vi kan afklare de forskellige partiers holdning til denne meget væsentlige del af statens virkeområde.

#### **Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):**

Ved indledningen til dette folketingsår gav statsministeren i sin åbningsredegørelse folketinget klar besked om regeringens syn på den nærmeste tids opgaver på det kulturelle område. Statsministeren oplyste ved denne lejlighed (Folketingstidende 1978-79, sp. 17):

»På kulturpolitikens område vil regeringen fremsætte en række forslag, som skal bidrage til fortsat at øge mulighederne for, at hele befolkningen kan få andel i kulturlivet.«

I sammenhæng med denne udtalelse blev det bl. a. sagt, at filmstøtteordningerne vil blive søgt forbedret, at regeringen vil søge en løsning, der kan sikre Det kgl. Teaters fremtid til gavn for hele landet, og at man med baggrund i den betænkning, der forventes fra bibliotekskommissionen, ville overveje, hvilke forslag der kan stilles for at styrke bibliotekernes virksomhed.

Åbningsredegørelsens ord er således en tilkendegivelse, som ikke burde kunne misforstås, af, at regeringen ikke går ind for nogen kulturpause, men tværtimod mener, at der på en række områder er brug for at forstærke den kulturpolitiske indsats. Dette var regeringens opfattelse i oktober 1978, og udviklingen siden da har ikke ændret noget i den principielle holdning.

Der er naturligvis ingen i regeringen, der ikke er klar over alvoren i de økonomiske problemer, som landet står over for i denne tid. Det er indlysende, at det er nødvendigt at vise tilbageholdenhed, og der er planer og reformer, som ikke lader sig gennemføre i den nuværende situation, i hvert fald ikke i fuld udstrækning. Men den situation, vi er i, kan på den anden side ikke motivere, at man begynder en kulturel nedskæringspolitik eller bremses op for enhver form for udvikling på det kulturelle område.

I den forespørgsel, der er grundlaget for drøftelserne i dag, spørges der specielt, om det er tanken, at der skal ske forøgelse af bevillingerne til »de såkaldt kulturelle for-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

mål, som finder nåde hos de af staten udpegede nævn og udvalg«. Det, der her hentydes til, er formodentlig i første række ydelserne fra Statens Kunstfond til forfattere, komponister, billedkunstnere og kunsthåndværkere, arkitekter, ydelser, som administreres af Kunstfondets tremandsudvalg, bevillingerne til filmstøtte, der administreres af filminstituttet, de bevillinger til teatre, som ministeriet fordeler efter indstilling fra teaterrådet, og endelig de bevillinger til musikformål, som ministeriet fordeler på grundlag af indstilling fra statens musikråd. En forsvarlig og fornøftig anvendelse af bevillingerne til disse kunstneriske formål forudsætter, at man tager den sagkundskab i brug, som inden for de forskellige kunstområder har de bedste forudsætninger for at bedømme kvaliteten i det, der søges støtte til. Derfor må vi have de råd, bestyrelser og udvalg, som jeg har omtalt.

De kunstnere og kunstkyndige, der er indtrådt i disse organer, har påtaget sig et arbejde, som de fleste ikke føler som noget særlig misundelsesværdigt, men som de har taget på sig, fordi de har ment, at det var deres pligt at medvirke til, at de penge, folketingsinvesteringer i kunst, kommer til at give det størst mulige udbytte.

Hr. H. C. Hansen taler foragteligt om, at det gælder om at »finde nåde hos de pågældende råd og nævn«, og for nylig har fremskridtspartiet i et spørgsmål til mig givet udtryk for den opfattelse, at de sagkyndige fordeler midler »efter forgodtbefindende«. Sådan bedømmer hr. H. C. Hansen altså fra sit ophøjede stade den indsats, der bliver gjort. Jeg synes ærlig talt, det er et udtryk for en utrolig arrogance og mangel på respekt for andres arbejde.

Men lad mig vende tilbage til selve spørgsmålet: må der ske forøgelse af bevillingerne til de forskellige kunstarter, herunder teatre og film? Jeg kan kun svare hertil, at der på alle de omtalte områder er et klart ønske om øgede bevillinger.

Da sådanne ønsker kan konstateres, og da regeringen, som det fremgår af statsministerens redegørelse fra oktober forrige år, ikke har ønske om at sætte udviklingen på kulturområdet i stå, er det naturligt at arbejde for, at de ønskelige forbedringer kan gennemføres, så snart som det er muligt.

De økonomiske muligheder, der afgør, i hvilken udstrækning og i hvilken takt sådanne forbedringer kan føres igennem i de kommende år, er et spørgsmål, som må afgøres af regeringen.

På nogle af områderne opnås en hel del allerede i dette folketingsår. Ved den ændring af lov om teatervirksomhed, som forventes gennemført om få dage, vil tilskudsforholdene for børneteater og opsøgende teater blive væsentligt forbedret.

Jeg kan tilføje, at det i øvrigt er min hensigt at nedsætte et udvalg, der skal foretage en gennemgribende revision af teaterloven, der nu efter mange års detailrevisioner må siges at trænge til et almindeligt oversyn. På grundlag af den betænkning, der ventes om kort tid fra målsætningsudvalget for Det kgl. Teater, vil der desuden blive fremsat forslag om en tilføjelse til loven om teatervirksomhed, hvori de nye bestemmelser om Det kgl. Teaters virksomhed vil blive optaget.

Det bør også nævnes, at finansudvalget har givet tilslutning til, at det danske filminstitut anvender 5 mill. kr. ekstra til støtte af den danske filmproduktion, og til, at der stilles yderligere 1,5 mill. kr. til rådighed for statens filmcentrals kortfilm-distribution.

Blandt filmfolk mener man, som det formodentlig er bekendt, ikke, at ekstrabevillingen på 5 mill. kr. til filminstituttet er tilstrækkelig til at sikre en dansk filmproduktions fortsatte eksistens. De, der taler om bevillingens utilstrækkelighed, overser måske, at der gennem entreprisekontrakter og coproduktionsaftaler med Danmarks Radio vil kunne tilføres filmproduktionen adskillige millioner kroner mere, hvad der i det mindste nok vil kunne sikre en overlevelse på kortere sigt.

Men det er jo ganske interessant, at fremskridtspartiet på det sidste radiatorrådsmøde netop har meddelt, at man foretrak en nedskæring af egenproduktionen i Danmarks Radio til fordel for udenlandske film. Det er ikke på den måde, man understreger den kulturelle identitet, som man ellers fremhæver man vil fastholde.

Det er regeringens principielle holdning netop af hensyn til bevarelsen af vor kulturelle identitet, at vi fortsat skal have en national filmproduktion. Jeg tror i øvrigt, der vil være bred opbakning bag dette synspunkt. Det er derfor også en given sag, at vi må ta-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

ge hele spørgsmålet om filmstøtten op til ny overvejelse i forbindelse med revisionen af filmloven. Det er klart, at de nuværende betingelser ikke er tilstrækkelige, hvis der skal være noget, der hedder dansk filmproduktion på længere sigt.

Spørgsmålet om filmstøtteordningen vil – om ikke før – komme op til behandling i folketinget, når loven om film og biografer i 1980–81 skal forelægges til revision, og et udvalg er nu nedsat under kulturministeriet med den opgave at foretage en dybtgående gennemgang af hele film- og biograf-situationen. Udvalget vil få forelagt og vil få lejlighed til at tage stilling til alle de mange ideer og forslag til en sikring af dansk films fremtid, som er kommet frem, og det gælder naturligvis også det forslag, som er fremsat af socialdemokratiets kulturudvalg.

En anden lov, der ifølge sin egen bestemmelse skal tages op til revision i folketingsåret 1980–81, er musikloven. Den blev gennemført i 1976. Et forslag til lovrevision vil blive udarbejdet i løbet af efteråret 1979 og foråret 1980 på grundlag af en dokumenteret redegørelse fra statens musikråd om erfaringer, udviklinger og ideer, som har vist sig i lovens første 3 års periode.

Det er allerede nu ganske klart, at interessen for anvendelse af musikloven langt har oversteget forventningerne. Og de beløb, der blev givet ekstra i forbindelse med musikloven, er jo netop anvendt til det, man kalder den folkelige kultur, til amatørmusik, til alle dem, der dyrker det selv.

En af de mest glædelige begivenheder, der skal ske i nær fremtid, er, at vi den 31. maj tager det første spadestik til musikhuset i Holstebro, hvor man på baggrund af den musikhøjskole, som kulturministeriet var med til at fremme og sætte i gang, nu er nået så langt, at man har kunnet blive enige om at lave et direkte musikhus til musikhøjskolen. Og det, der skete i Holstebro, har dannet skole i by efter by landet over på lokalt plan.

Loven om Statens Kunstfond blev revideret i 1978, og der er ikke aktuelle planer om revision af denne lovgivning i de nærmeste år. Men jeg vil gerne gøre opmærksom på, at fondens årlige rådighedsbeløb langtfra er fulgt med prisudviklingen. Fonden blev oprettet i begyndelsen af 1960'erne, og målt i faste priser havde den dengang væsentlig flere midler at råde over, end den har i dag.

Dette var kunststøtteordningerne. Dem har forespørgslens ophavsmænd og fremskridtspartiet i det hele taget taget en helt igennem negativ stilling til som almindeligt bekendt. Man kan blot læse fremskridtspartiets ændringsforslag til tredjebehandlingen af finanslovsforslaget 1979. Her foreslås enhver kunststøtte, enhver musikstøtte, enhver teaterstøtte, enhver filmstøtte totalt afskaffet og alene på basis af nogle i denne sammenhæng yderst letfærdige betragtninger om, at kunsten trives bedst i frihed.

Kunststøtteordningerne er vigtige, men udgør trods alt kun en mindre del af kulturministeriets arbejdsområde. Det omfatter som bekendt også, for nu at nævne noget af det vigtigste, bibliotekerne, de små og store museer, idrætten og hele det frie folkelige kulturarbejde, som er inde i en kolossal udvikling i disse år, herunder ikke mindst børnekulturen.

Nu ville det være glædeligt, om det kunne konstateres, at fremskridtspartiets holdning til de store arbejdsopgaver, der foreligger på disse områder, var mere positiv. Jeg erkender, jeg har mine tvivl. Ganske vist har jeg ved et par lejligheder lagt mærke til, at fremskridtspartiet har udtalt sig med varme om det vigtige i, at vi hindrer kulturskattene på vore museer o. lign. i at gå til grunde. Det skete sidst, da kulturudvalget i begyndelsen af maj afgav betænkning om lovforslaget vedrørende børneteatrene.

Forhåbentlig betyder det, at man fra fremskridtspartiets side vil støtte de planer om ekstraordinær konserveringsindsats på nationalmuseet, som snart vil blive forelagt for finansudvalget, og at partiet ligeledes vil bakke op bag ønsker om bevillinger til sikkerhedsforanstaltninger ved rigsarkivet, landsarkiverne, erhvervsarkivet og andre samlinger. Foreløbig har jeg kun set noget, som ikke lover særlig godt, nemlig at partiet ene af alle er gået imod en ansøgning til finansudvalget om en bevilling til tyverisikring af Tøjhusmuseet, men det kan jo være, fordi man mener, at Tøjhusmuseet ikke rummer kulturskatte af værdi.

Vi vil også inden længe få at se, om fremskridtspartiet vil være med i en kulturel indsats, der intet har at gøre med finkultur eller kulturliv, men som er til kontant og direkte gavn for hele befolkningen, nemlig når der om kort tid skal tages stilling til de forslag til

## [Ministeren for kulturelle anliggender]

en styrkelse af biblioteksvæsenet, der ventes fra bibliotekskommissionen. Det vil blive en lejlighed til at vise, om der menes noget med det, når partiets tilhængere ind imellem hævder, at fremskridtspartiet er et folkeligt parti.

Tilbage er der idrætten og det frie folkelige kulturarbejde. Her kunne man jo tro der var nogle områder, hvor fremskridtspartiet ville være med til at skabe vækstbetingelser og udviklingsmuligheder for aktiviteter, der opfylder nogle behov hos meget brede dele af befolkningen, men heller ikke her har jeg bemærket blot antydningen af en fremskridtsvenlig holdning hos repræsentanterne for det parti, der i sit navn skiltes med fremskridt. Partiet har foreslået, at idrætten skulle have alle tipsmidlerne. Det ville betyde, at man fjernede de tilskud, der i dag via tipsmidlerne ydes til en lang række meget betydningsfulde almennyttige og almenkulturelle formål, og hvor er det kulturpolitiske perspektiv så henne?

Når der i den seneste tid har været en hel del offentlig debat om kulturudgifterne, hænger det i høj grad sammen med offentliggørelsen af »Dansk Kulturstatistik 1960-77«, et værk, som er blevet til i samarbejde med Danmarks Statistik og kulturministeriet. Det skal nok vise sig at være et nyttigt arbejdsinstrument for alle, der beskæftiger sig med kulturpolitiske spørgsmål, men som vi alle ved, kan statistik og tal jo bruges på mange forskellige måder – også misbruges. Fortolkningen af tallene afhænger helt af den holdning, man har til kulturpolitikken.

Når man på grundlag af tallene kan regne sig frem til, at det offentliges støtte til kulturformål koster den enkelte dansker gennemsnitligt ca. 350 kr. om året, vil der altid være nogle, der mener, at det er et højt beløb, og andre, der som jeg egentlig synes, at befolkningen får meget for dette forholdsvis beskedne beløb.

I bogen om kulturstatistik kan man se, at statens udgifter til kulturlivet i 1977-78 lå på ca. 1 pct. af samtlige statsudgifter. Jeg nævner dette tal, fordi det i hvert fald antyder, der ikke er tale om, at vi her i landet investerer uforholdsmæssigt meget i kulturlivet. Det er meget svært at drage sammenligninger med andre lande, men med dette forbehold vil jeg sige, at omkring 1 pct. af de samlede statsudgifter svarer meget godt til, hvad der

af staten bruges til kulturformål i lande som Sverige og Norge.

Statistikken viser ellers, at statens gennemsnitlige kulturudgifter pr. indbygger i perioden fra 1962-63 til 1977-78 målt i faste priser er steget fra 18,50 kr. til 57 kr., altså cirka en tredobling. Den viser også, at stigningen udelukkende ligger på tiåret 1962-1972. I årene efter 1972 viser tallene kun meget små udsving.

Når de statslige kulturudgifter pr. indbygger ikke er steget siden 1972 og i enkelte år endda viser tilbagegang, kan det til dels forklares ved, at decentraliseringsbestrebelse har medført, at kommuner og amtskommuner har overtaget udgifter, som staten tidligere stod for. Vi kan da også se, at kommunernes udgifter i perioden siden 1962 er steget meget kraftigt. I 1962-63 var de pr. indbygger ca. 11 kr., og i 1975-76 var de – stadig målt i faste priser – kommet op på ca. 56 kr.

Stilstanden eller nedgangen i de statslige udgifter pr. indbygger hænger imidlertid også sammen med den store tilbageholdenhed med hensyn til udvidelse af statens driftsudgifter, som har været kendetegnende for de sidste 7-10 år. De gentagne besparelseskampagner er især gået hårdt ud over de kulturelle institutioner. Ved besparelserne er man gået uden om de lovbundne udgifter, og man har jo heller ikke kunnet hindre, at personalet ved institutionerne fik de samme lønstigninger som i det øvrige samfund. Resultatet er, at besparelserne er faldet med deres fulde vægt på de såkaldt rammebelagte driftsudgifter, dvs. på de konti, der betinger institutionernes aktivitet.

Der tales undertiden om, at de vanskeligheder, institutionerne er kommet i, er selvforskyldte, idet man hævder, at situationen ville være anderledes, hvis man ikke havde betragtet personaleforbruget som en hellig ko. Jeg tror ærlig talt ikke, det er nogen fair bedømmelse. Man har faktisk i mange tilfælde undladt at besætte stillinger, når de blev ledige, og det må desuden huskes, at det personaleloft, der har været gældende i det sidste tiår, i hele denne periode kun har givet mulighed for meget beskedne personaleudvidelser.

Det må heller ikke glemmes, at de folk, som arbejder i institutionerne, som oftest har meget specialiserede uddannelser, hvilket jo

[Ministeren for kulturelle anliggender]

medfører, at de i tilfælde af afskedigelse ikke har ret mange andre steder at gå hen.

Spørgsmålet er snarere, om ikke besparelserne på driftsbudgetterne er gennemført en grad for hårdt, således at de begynder at få store skadevirkninger, at de i virkeligheden bliver uøkonomiske.

Jeg har i det foregående nævnt en række af de aktuelle kulturpolitiske problemer og nogle af de opgaver, der trænger sig på. Man vil på baggrund af, hvad jeg har sagt, forstå, at regeringen ikke ønsker nogen kulturpause. Tværtimod ønsker den gerne at forstærke sin kulturpolitik, ikke mindst dér, hvor der er et klart behov derfor. Men det er lige så klart, at det må ske i det omfang, som der ud fra en samlet vurdering af de økonomiske muligheder bliver grundlag for det.

Da jeg i november 1978 gav folketinget en redegørelse for den daværende regerings kulturpolitik, omtalte jeg udførligt de forhold, der efter min opfattelse gør det nødvendigt, at der føres en aktiv kulturpolitik. Det skal jeg ikke gentage ved denne lejlighed. Jeg anser det ikke for nødvendigt. Vi er for længst kommet ud af den situation, hvor kulturspørgsmål af den brede befolkning blev betragtet som noget uvedkommende, som noget, der var forbeholdt en overklasse eller en elite. Man skal ikke rejse meget omkring her i landet, før man får bekræftet, hvor enorm en udvikling der er sket. Hver gang man kommer til en by eller til en egn, møder de lokale op og beder om støtte og hjælp til at sætte noget i gang. Det er én lang prioritering fra sted til sted, når man skal bevæge sig med de budgetter, vi har.

I dag betragtes kulturlivet som noget, der vedrører hverdagen og så at sige alles hverdag, og før man indser, at der er et behov for kultur- og fritidsaktiviteter, som er større end nogen sinde, bliver det ikke bedre.

Jeg har nævnt et stort antal af den kommende tids store opgaver på det kulturelle område, og efter sagens natur har det mest drejet sig om opgaver af den art, som må løses centralt eller i hvert fald med udgangspunkt i et centralt udspil, f. eks. i form af lovgivning.

Lad mig slutte med at sige, at vel kan man, sådan som vi forsøger det i kulturministeriet, centralt gøre meget for at skabe de rigtige rammer omkring de kulturelle aktiviteter, også for at skabe en ensartethed over

hele landet. Men det allervigtigste er dog, at man ude omkring, hvor tingene foregår, er åbne over for det selvgroede, det spontane, det folkelige element i kulturlivet. Vi er vant til at tale om, at fornyelse i kulturlivet er et resultat af kunstnernes eksperimenterende arbejde. Det er også rigtigt. Men udviklingen siden den anden verdenskrig har vist, at den i høj grad også udspringer af de folkelige bevægelser aktivitet. Og sandheden er, at der ikke er nogen dækning for fremskridtspartiets kulturpolitik i den danske befolknings flertal.

**H. C. Hansen (FP):**

Bør kunst, kultur, politik og offentlige midler høre sammen? Bør politikere i samarbejde med et større eller mindre antal kunstnere og embedsmænd tilrettelægge et lands kulturpolitik? Diktaturstater er aldrig i tvivl. Kunsten skal give udtryk for den herskende politiske opfattelse af, hvad der er ret og rigtigt. Uanset hvilken politisk farve diktaturstater har, er der enighed på dette punkt. Hvad enten det er socialistiske diktaturer i Østeuropa, Kina, Vietnam eller Cuba, har man den opfattelse, at politik og kultur hører sammen. Hitler havde samme opfattelse. Stalin havde samme opfattelse. Fascist- og militærdiktaturerne i Sydamerika, rædselsregimerne i Afrika eller i Mellemøsten – overalt går det samme træk igen: en diktaturstat har en kulturpolitik, der bestemmer, hvad der er kunst, hvad der må skrives, hvad der må opføres på teatrene, hvad der må tænkes, hvad der må menes.

Også Danmark er på vej til at få en statskulturpolitik. Når vi derfor i forespørgslen har spurgt, om regeringen mener, at der trods statens hastigt voksende gæld og underskud bør ske en forøgelse af anvendelsen af skatteydermidler til de såkaldt kulturelle formål, som finder nåde hos de af staten udpegede nævn og udvalg, er forespørgernes holdning naturligvis helt klar. Vi har den opfattelse, at kunst og politik ikke hører sammen, at staten ved i stadig stigende omfang at tage ansvaret for landets kulturpolitik i virkeligheden er med til på lang sigt at knægte den enkeltes frihed.

Det er uhyre vanskeligt at definere, hvad kultur er. Efter fremskridtspartiets mening er kendetegnet for en kultiveret nation i første

[H. C. Hansen]

række det, at man sørger godt for den del af befolkningen, som ikke kan klare sig selv. Her kommer kulturministeriet øjeblikkelig i konflikt med den kendsgerning, at f. eks. udbygningen af plejen af vore ældre samfundsborgere lader meget tilbage at ønske. Det er for fremskridtspartiet ubegribeligt, at man leger med tanken om at bevilge 1/4 mia kr. til ombygning af Det kgl. Teater, samtidig med at det er en kendsgerning, at vore gamle på kommunehospitaler mindre end 1 km fra Det kgl. Teater må ligge på gangene og dø bag en skærm. Man skal fra regeringens side være meget sikker på sig selv for at turde begynde en yderligere udbygning af kulturministeriets områder, så længe alt for meget er kritisabelt på det sociale område.

Fremskridtspartiet er voldsomt imod, at kulturministeriets bevillinger forøges, dels under hensyn til, at andre områder inden for statens opgaver i langt højere grad trænger til bevillinger, dels under hensyntagen til Danmarks vanskelige økonomiske situation, som afspejler sig i skatter af en uhørt størrelse.

Spørgsmål nr. 2 må så være, om kulturministeriet i dag forvalter sine penge rigtigt. Har kulturministeriet prioriteret sine økonomiske muligheder fornuftigt, og har man forvaltet sin hovedopgave, nemlig at bevare Danmarks kulturarv intakt, på korrekt måde? Det har kulturministeriet absolut ikke gjort. Sammenholder man kulturministeriets bevillinger fra 1977-78 og 1962-63, springer det straks i øjnene, at det område, der hedder museer, har måttet acceptere en nedgang på ikke mindre end 25 pct., nemlig fra 16 pct. til 12 pct. af det samlede budget for kulturministeriet.

Dykker man ned i de stakke af papirer, vi modtager fra kulturministeriet, kan man så prøve at kontrollere, om museernes tilstand er tilfredsstillende.

Folketingets udvalg har modtaget 2 noter af henholdsvis den 22. januar og den 7. marts i år vedrørende museernes opbevarings-, sikkerheds-, konserverings- og registreringsmæssige forhold. Disse to aktstykker er vel den mest chokerende læsning, folketingets kulturudvalg nogen sinde har fået præsenteret.

Nationalmuseet er i dag blevet en destruktionsanstalt. Et museum, som ikke alene for Danmark, men for hele den europæiske kul-

tur må siges at være af enestående betydning, er i den situation, at samlinger simpelt hen smuldrer mellem hænderne på museumsfolk. Det er en kendsgerning, at under kulturminister Niels Matthiasens regime er Danmarks kulturarv bedre bevaret i moserne end på Nationalmuseet.

Om statens museum for kunst siges det – jeg citerer fra en af de rapporter, vi har modtaget:

»Behovet for konservering i kobberstiksamlingen er uoverskueligt. Samlingen omfatter ca. 250.000 kunstværker, og grafikkonserveringen på museet befinder sig endnu i opbygningsfasen.«

Af de 40 statsejede museer kan meget få museer siges at være i en tilfredsstillende tilstand. Jeg ved godt, at museet på Kronborg hører ind under handelsministeriet, men det er dog en del af Danmarks kulturarv, der er anbragt her. Hvordan kan Danmarks kulturminister affinde sig med, at et museum er i den forfatning?

Jeg skal tillade mig at citere lidt mere fra rapporten:

»Hvad angår malerier og farvelagte tegninger (akvareller), kan det oplyses, at mange malerier opviser afskalninger på grund af fugtskader, andre har huller eller flænger, og akvarellerne . . . . af hvilke museet har godt 1.000 stk., er under stadig nedbrydning på grund af sollys . . . . snavs og støv.«

Hvad mener ministeren om en rapport som denne:

»Biblioteket på over 20.000 bind er anbragt i et alt for lille og på visse årstider meget fugtigt rum og må nærmest betragtes som et bogmagasin, i hvilket man ikke kan arbejde på grund af pladsmangel og mangelfuld opvarmning. Arkivet med . . . . søkort, konstruktionstegninger, manuskripter, ikke-indrammede tegninger, akvareller og tryk m. m. har ligeledes de dårligste kår. Genstandene ødelægges nemt i de tætpakkede skuffer, og det er vanskeligt at finde dem frem, når de skal benyttes. Arkivrummet kan heller ikke bruges som arbejdsplads i årets kolde måneder.«

Andre genstande er hensat i de rum på slottet, museet har fået stillet til rådighed. Disse mørke rum er meget fugtige og så overfyldte, at museet i mange tilfælde må sige nej tak til gavetilbud.

[H. C. Hansen]

Om statens museum for kunst siges, at kontrollen med uddeponerede værker til offentlige institutioner og kontorer herhjemme og i udlandet er utilstrækkelig.

Vi har ikke kendskab til forholdene på Tøjhusmuseet, hvor et større antal ringhane-pistoler og blankvåben, alt i alt over 800 stk., tilsyneladende mangler.

Jeg vil for øvrigt gøre ministeren opmærksom på, at jeg i spørgetiden i eftermiddag har stillet spørgsmål både om museet på Kronborg og om det groteske i, at ministeren og folketingets flertal har fundet det nødvendigt at nedsætte et udvalg på ikke mindre end 12 personer, hvis jeg husker rigtigt, der skal passe på rigsbibliotekaren.

De her nævnte eksempler viser, at kulturministeren absolut ikke har handlet ansvarligt over for sin fornemste opgave, nemlig at bevare dansk kulturarv. Ministeren har haft kendskab til de skandaløse forhold på de danske museer i årevis. Ministeren har intet foretaget sig.

Disse problemer interesserer ikke socialdemokratiet, og danske museumsledere har ikke haft forståelsen af, at nøglen til kulturministeriets pengekasse findes på bunden af champagnekøleren ved de utallige receptioner og middage, som kulturministeren deltager i.

Kulturministeren meddelte under et samråd med kulturudvalget, at der måtte anvendes 70 mill. kr., for at de museer, som hører under kulturministeriet, kunne bringes i forsvarlig stand. At en lang række andre museer, der hører ind under andre ministerier, er i samme sørgelige stand som kulturministeriets eller endog ringere, er så en anden sag.

Socialdemokratiet, kulturministeren, regeringen har den opfattelse, at disse penge kun kan skaffes på én måde, nemlig via finansudvalget, og kulturministeren henvendte sig den 11. april til finansudvalget med en lang række ansøgninger. Det drejede sig om ansøgninger til statens filmcentrals kortfilm-distribution og en forøgelse af det danske film-instituts støtte til dansk filmproduktion, om genoptagelse af opsagte tidsskriftsabonnementer til rigsbibliotekarembetet, Odense universitetsbibliotek og statsbiblioteket i Århus, om en bevilling til Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, om en bevilling til foranstaltninger af tyveriforsikring i Tøjhusmuseet

samt om udvidelse af støtten til københavnske teatre.

Af disse ansøgninger kan kun ansøgningen til foranstaltninger til tyveriforsikring af Tøjhusmuseet for 250.000 kr. siges at vedrøre de danske museer. Folketinget kan derfor fastslå, at regeringen ikke er interesseret i at søge bevillinger gennemført til at løse danske museers problemer af opbevarings-, sikkerheds-, registrerings- og konserveringsmæssig art.

Man kan have forskellig opfattelse af, hvorledes de danske museers økonomiske problemer skal løses, men det er chokerende at måtte konstatere, at regeringen ikke ønsker at løse museernes problemer, men med åbne øjne lader Danmarks kulturarv forfalde og har gjort det gennem en meget lang årrække. At regeringen også på dette punkt formentlig vil kunne forvente at have et betydeligt flertal i folketinget, er simpelt hen forfærdende. Til trods for at regeringen ikke ønsker at løse de danske museers problemer, har regeringen alligevel fundet det rigtigt at forøge kulturministeriets budget dels med finansudvalgets aktstykker nr. 341-346, som jeg lige har omtalt, dels med lovforslag nr. L 156 vedrørende børneteatre, som vi behandlede i går, og formentlig med en ombygning af Det kgl. Teater for mindst 250 mill. kr. i udsigt.

Fremskridtspartiet vil ikke medvirke til at støtte socialdemokratiets økonomiske politik, og fremskridtspartiet vil ikke medvirke til at støtte socialdemokratiets kulturpolitik. Vi betragter det som to sider af samme sag, og vi er ganske overbevist om, at socialdemokratiet hægter disse to ting sammen og gennem kulturpolitikken søger at påvirke børn og unge, ja, befolkningen i det hele taget, til at få de såkaldt rette politiske meninger. Socialdemokratiet har helt klare grunde til at ville sætte historien på porten, således som de gør det med museerne.

For alle, der i ideologiens navn vil lave mennesket om, er fortiden den store trussel, og dette er formentlig årsagen til, at socialdemokratiet ikke har interesseret sig det mindste for vor kulturarv, opbevaret på museerne. Gennemføres socialdemokratiets politik på lang sigt, får vi et dansk folk af søvngængere uden kendskab til vort folks historie. Det er en farlig vej, folketinget har betrådt ved at støtte socialdemokratiets kulturpolitik. Kulturpolitik er ikke en statsdirigeret organisati-

[H. C. Hansen]

on, hvor forskellige interessegrupper og enkeltpersoner søger at aftvinge statskassen størst mulige midler.

Må min slutbemærkning være denne, at kulturministeren prioriterer ganske galt i kulturministeriet. Vor virkelige kulturarv i museerne ødelægges, og ministeren benytter efter min og mit partis mening kulturministeriets bevillinger til at købe sig goodwill i kredse, hvor socialdemokratiet ikke tidligere har stået stærkt.

(Kort bemærkning).

**Bernhard Baunsgaard (RV):**

Bortset fra nogle platte udtryk, som jeg ikke synes hørte hjemme i en debat om kultur, synes jeg, det var meget vægtige ord, fremskridtspartiets ordfører kom med om den nedbrydning, der sker af vore museer og de kulturskatte, der ligger dér. Må jeg spørge direkte: vil fremskridtspartiet være med til at støtte en særbevilling til disse, for ellers er det jo hykleri?

(Kort bemærkning).

**H. C. Hansen (FP):**

Det vil fremskridtspartiet ikke. Jeg har drøftet det igennem med vore to medlemmer i finansudvalget, og jeg har givet vore finansudvalgsmedlemmer det råd at sige nej. Jeg mener, at der er så store bevillinger til kulturministeriet, at det ville være helt urimeligt at belaste skatteyderne med et beløb separat på dette område. Vi har lige i går haft lovforslaget om børneteatre til anden behandling. Der er ingen tvivl om, at det vil blive vedtaget ved tredje behandling i morgen, tror jeg det er. Kulturministeren har, som jeg omtalte, ansøgt finansudvalget om en lang række bevillinger, finansudvalgets aktstykker nr. 341-346. Der er masser af muligheder for inden for kulturministeriet at skaffe disse penge. Kunne vi komme ind i en reel forhandling med regeringen om at lave et kompromis, som gik ud på, at man prioriterede om, vil vi da gerne tage denne forhandling, men at give en separat bevilling, der betyder en forøgelse, mener jeg ikke vil være rigtigt, og jeg mener ikke, at det vil være til gavn for Danmark for øjeblikket.

(Kort bemærkning).

**Bernhard Baunsgaard (RV):**

Man kan altså konstatere på ny, at det er rent hykleriske udtalelser, der kommer her fra fremskridtspartiets side. Man angriber og er ikke parat til at tage konsekvensen. Man har end ikke til finanslovsforslaget foreslået ændringer i brugen af kulturpengene. Jeg gør opmærksom på, at vi fra radikal side fremsatte et forslag om, at vi skulle forøge netop bevaringskontoen til nationalmuseet, men man støttede det ikke fra fremskridtspartiets side. Det gør det jo nemt at have med fremskridtspartiet at gøre. Dette er rent teater, og man håber på, at folk ikke opdager, at man ikke vil det, man siger.

**Lasse Budtz (S):**

I et demokratisk samfund er det afgørende, at så mange mennesker som overhovedet muligt inddrages i sociale og politiske processer, og derfor må alle, der ønsker det, have mulighed for at gennemgå den personlige udvikling, som kan give forudsætningerne for aktivt at kunne være med til at påvirke samfundsudviklingen.

Kunstens og kulturens rolle i denne sammenhæng er naturligvis helt afgørende – både oplevelsen af kunsten og mødet med kulturen i bredere forstand og den kunstnerisk skabende virksomhed. Dette er en tillempet udgave af nogle bemærkninger, som jeg håber kulturministeren kan tilslutte sig, for han er selv fremkommet med dem i en kulturpolitisk redegørelse i november 1977, og på en måde dækker de på en meget redelig måde socialdemokratiets kulturpolitik. Vi ønsker simpelt hen at give befolkningen en chance for at møde kunsten, møde kulturen i bredere forstand. Derfor vil vi gerne være med til at give befolkningen som helhed et tilbud, også og måske især dem, der ellers i mindre grad ville have økonomiske og praktiske muligheder for at møde kulturen og dens kunstneriske udtryksformer. Vi finder, at en sådan kulturpolitik er en praktisk og nødvendig udvikling af demokratiet og dets muligheder, og den øgede fritid understreger behovet, som lykkeligtvis også er voksende. I virkeligheden kan man sige, at vi i mange år ikke har haft et så rigt kulturliv, et så blomstrende, initiativrigt kulturliv, som vi har for øjeblikket.

[Lasse Budtz]

Det er mit bestemte indtryk, at denne grundlæggende holdning i virkeligheden deles af et meget stort flertal i dette ting, men det er klart, at vi kan være uenige om, hvor meget der skal ydes, og hvordan pengene skal fordeles. Det er imidlertid socialdemokratiets opfattelse, at der er tale om et tilbud og ikke noget, der blot minder om tvang, og det er derfor også selvfølgelig, at der ikke må ske nogen ensretning i forbindelse med fordelingen af midlerne.

Som en naturlig følge af denne indstilling kan der efter vor mening heller ikke være tale om, at vi her i tinget skulle bestemme, hvad der er god kunst eller rigtig kunst eller kultur. Kunsten skal udvikle sig i frihed, og netop for at sikre denne kunstneriske frihed fordeles pengene af en række udvalg, der er sammensat på en sådan måde, at ensretningen undgås og tilbuddene bliver brede. Jeg må indrømme, at jeg får kuldegysninger ved tanken om, at vi skulle stemme om det formålstjenlige eller det rigtige i at støtte ganske bestemte retninger, opfattelser eller udtryksformer. Det må være vores fundament i kulturpolitikken: en kunstnerisk frihed, der ikke hindrer traditionerne i at blive holdt i live, der ikke på nogen måde lægger bånd på den folkelige kunst i dens mange forskellige udtryksformer, men heller ikke blokerer de nye retninger og de nye udtryksformer, nye opfattelser og nye eksperimenter.

Statens udgifter i dette finansår er som bekendt 109,1 mia. kr. plus nogle enkelte poster, som er kommet til, siden denne udregning fandt sted, hvorved vi nærmer os den ene procent af statsbudgettet. Det svarer nogenlunde til, at en dansker via statsbudgettet betaler godt 180 kr. om året, men hertil kommer naturligvis kommunernes og amtskommunernes udgifter, som man bestemt ikke må undervurdere. I det hele taget bør man ikke undervurdere den meget store kulturelle indsats, der ofte udføres i en række kommuner, og i virkeligheden har ministeren jo allerede peget på nogle af disse kommuner.

Hvis man lægger kommunernes tal for den enkelte skatteborger sammen med det, han yder over statsbudgettet, bliver det noget i retning af 350 kr. Alligevel må jeg sige, at det samlede beløb efter min mening er meget ringe, og når man nu fra fremskridtspartiets side spørger, om der bør ske en forøgelse,

kan jeg godt, og tør jeg godt, på socialdemokratiets vegne sige: ja, ubetinget, der bør ske en forøgelse. Men naturligvis kan vi ikke lave en uhammet forøgelse, det ville være uansvarligt. Vi har ikke råd til det for øjeblikket, men det betyder ikke, at vi ikke af den grund skal forsøge at skabe forbedringer på kulturministeriets budget, når og hvor det overhovedet er muligt. Den tilbageholdenhed, som den økonomiske verdenskrise har tvunget os til, må imidlertid desværre også omfatte kulturministeriets budgetter. Man kan ikke lade udgifterne til én side af samfundslivet vokse uden begrænsninger, mens man strammer alle andre steder.

De kunststøttelove, vi har gennemført, kommer ret regelmæssigt til revision, og vi har netop været i stand til at gennemføre anden behandling af teaterloven med den revision, som går ud på at hjælpe børneteateret og det opsøgende teater. Hvis jeg husker rigtigt, vedtager vi lovforslaget i morgen, og det er en absolut gevinst. Det var efterhånden blevet helt oplagt, at der her var et stort hul i vor kulturlovgivning, som burde udfyldes. Når man ser på mængden af børneteatre og opsøgende teatre og den i virkeligheden omfattende kulturelle virksomhed, de har formidlet, bør man også kunne forstå, at vi ved denne revision klart imødekommer et behov, som igen understreger det voldsomme kulturliv, som udfolder sig for øjeblikket.

80 pct. af den danske befolkning – 80 pct. – går regelmæssigt i teateret, men et så højt tal er jo faktisk kun nået, fordi vi ved hjælp af kunststøttelovgivning har været i stand til at give befolkningen bedre muligheder, bedre tilbud.

Loven om filmstøtte skal også relativt snart revideres, og ministeren har derfor nedsat et forberedende udvalg, der skal se på mulighederne. Der er ikke ringeste tvivl om, at dansk film befinder sig i en yderst alvorlig krise, og hvis vi i øvrigt kunne finde midlerne, ville socialdemokratiet gerne være med til at sikre en større dansk filmproduktion. I årene mellem 1950 og 1977 blev der årligt produceret mellem 17 og 27 danske film. Dette tal er dalet næsten katastrofalt, fordi den private kapital holder sig tilbage. Til sammenligning tjener, at der i samme periode vistes mellem 270 og 300 nye udenlandske film herhjemme om året. Disse tal er simpelt hen af betydning for vedligeholdelsen af det

[Lasse Budtz]

danske sprog. Det er vigtigt for det danske sprog, at den danske filmproduktion holdes på et rimeligt niveau. De forskellige filminstitutioner får for øjeblikket 27,5 mill. kr. om året, og filmbranchen mener selv med gode argumenter, at der bør ydes det dobbelte. Mindre kan naturligvis gøre det, bl. a. fordi fjernsynet gennem coproduktioner sikrer fremstillingen af nogle danske film. Men fjernsynet kan selvfølgelig ikke overtage ansvaret for dansk film alene, staten og kommunerne må være med ved siden af den private kapital, som formentlig vil blive stillet til rådighed, hvis man kan sikre en rimelig og en stabil produktion.

Ældre danske film vises i fjernsynet, men hvis produktionen efterhånden næsten forsvinder, er det klart, at muligheden for at vise danske produktioner langsomt aftager, og seerne vil være henvist til de udenlandske film. Men filmen er en selvstændig dansk kunstart, som vi må være interesserede i at holde ved lige som alle de andre kunstarter, og det gælder også den folkelige danske film.

Jeg er enig med kulturministeren i, at der ikke kan være nogen idé i at tage fra den ene kunstneriske retning eller branche, eller hvad man nu vil kalde det, for at hjælpe den anden, selv om nogle har det bedre end andre. Jeg har svært ved at se, at der i dag er nogen, der får for meget, hvorimod det er helt givet, at det ville gavne kulturlivet, hvis nogle af retningerne fik mere. Det gælder især film. Og selv om f. eks. teatrene er rimelig godt placeret på kulturministeriets budget, er det en kendsgerning, at teatrene som alle andre har mærket løn- og prisstigningerne, har ligget under for inflationen, og der er vist ikke tvivl om, at hvis vi ikke skaffer nogle flere penge inden alt for længe, vil teaterproduktionen i de kommende år langsomt dale. Dette gælder også de turnerende teatre, hvilket vil være til stor skade for det brede kulturliv i provinsen. I øvrigt vil det selvfølgelig også øge arbejdsløsheden, og det vil også koste staten penge.

Som det allerede er påpeget, er en række af vore museer i yderste vanskeligheder. Der er et helt oplagt behov for flere penge, og vi kan jo bare prøve at spørge nationalmuseets folk, hvad de mener om deres museums økonomiske situation. Museerne har en række konserveringsmæssige og sikringsmæssige behov, som vi i længden ikke kan overse,

fordi en række værdier dermed forfalder eller helt forsvinder. Jeg vil gerne i den forbindelse erklære mig ganske enig med hr. Bernhard Baunsgaard i betragtningen over fremskridtspartiets politik på dette område som på så mange andre; der er tale om det rene hykleri. Når det kommer til stykket, vil man alligevel ikke bevilge de penge, som er en absolut nødvendighed.

Men alle, også i kulturens verden, bør forstå, at vi bliver nødt til at forsøge at afbalancere tingene, og det er desværre ikke muligt at gøre alt det, vi gerne vil, på én gang. Det er f. eks. yderst vigtigt at komme i gang med en ombygning af Det kgl. Teater, og der synes at være en ret bred forståelse her i tinget for dette. Det kgl. Teaters kulturelle og kunstneriske indflydelse rækker langt ud over de forestillinger, der vises på nationalscenen, og jeg må gøre opmærksom på, at Det kgl. Teater allerede nu har meget svære økonomiske problemer med selve den daglige og øjeblikkelige produktion.

Nogle mener, at Det kgl. Teater hører til finkulturen. Det er jeg helt uenig i, bl. a. fordi man også på Det kgl. Teater kan glæde sig over en lang række virkelig gode folkelige forestillinger. Men hvad er i øvrigt finkultur? Jeg har ærlig talt meget svært ved at finde ud af det. Er det Mozart, eller er det Bournonvilles balletter, eller er det »Elverhøj«, eller er det måske det raffinerede i den moderne folkesang eller i Shu Bi Dua, eller er det radioens underholdningsorkester? Kultur er heldigvis en lang, lang række ting, og der er ikke nogen af dem, der er finere end de andre, heldigvis. Kultur er også bankospil og beboerhuse, fordi kultur er samvær.

Det mest folkelige er måske, når alt kommer til alt, folkebibliotekerne, hvis formål det ifølge loven er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger og andet egnet materiale vederlagsfrit til rådighed for befolkningen. Det er naturligvis en uhyre vigtig opgave at fastholde folkebibliotekernes udvikling i frihed, og det er derfor trist, at der på grund af økonomiske vanskeligheder ikke har været muligheder for at gennemføre den aktivitetsudvidelse, mange naturligt nok har ønsket for folkebibliotekerne. Forhåbentlig kan det gennemføres, når vi skal have bibliotekslovgivningen til revision inden for en relativt kort tid.

[Lasse Budtz]

Socialdemokratiet så med andre ord gerne en forøgelse af bevillingerne på det kulturelle område, men i den øjeblikkelige økonomiske situation ville det næppe være rigtigt at skabe særlig gunstige vilkår for én side at samfundslivet og særlig strenge vilkår for andre sider, selv om kulturministeriets budget er foruroligende lavt, og selv om man med rimelighed kan sige, at netop i en krisetid bør man give kulturen en ekstra chance, netop i en krisetid må man sikre sig, at der ikke indtræffer noget, der bare minder om en kulturpause, for en aktiv kulturpolitik med et rigt udbud og tilbud skaber ganske enkelt et bedre samfundsmiljø, en højere menneskelig standard og fremmer derved livskvaliteten.

#### Glensgård (FP):

Hvem er det, der skal afgøre, hvad der er seriøs kultur? Er det hr. Lasse Budtz, er det kulturministeren, er det de af ministeriet nedsatte udvalg, eller er det befolkningen? Jeg forstår, at der bliver peget på hr. Lasse Budtz, og jeg vil sige, at jeg vil være meget foruroliget, hvis det skulle være hr. Lasse Budtz, der skulle afgøre, hvad der er seriøs kultur. Hr. Jimmy Stahr bliver også nævnt, det bliver næsten værre og værre. Nej, det må være op til befolkningen af afgøre, hvad den opfatter som kultur. Hvis det er således, at fru Jensenovre i Nr. Nissum finder, at hendes broderier er en seriøs del af kulturaktiviteten, så er det en seriøs del af kulturaktiviteten. Men så kom læremesteren jo. Hr. Lasse Budtz sagde som ordfører for socialdemokratiet: vi ønsker simpelt hen at give befolkningen mulighed for at møde kulturen. Det er et tilbud, sagde hr. Lasse Budtz, der er ikke noget, der minder om tvang. Jeg må nok sige, at deri er jeg fuldstændig uenig med hr. Lasse Budtz.

Netop den socialdemokratiske kulturpolitik er tvangspolitik. Man viser ved hjælp af økonomiske midler en indstilling til, hvad man opfatter som kultur. Et tilbud uden tvang, siger hr. Lasse Budtz. Men er det således, at hr. Lasse Budtz vil fritage mig for at betale de 350 kr. om året i skat til den af hr. Lasse Budtz og kulturministeren fastsatte socialdemokratiske kulturpolitik? Nej, naturligvis ikke. Glensgård og alle andre skatteydere er tvunget til at betale de 350 kr. om året, og derfor er der selvfølgelig tale om tvang og

ikke, som hr. Lasse Budtz sagde, kun om et tilbud.

Hr. Lasse Budtz og kulturministeren sagde, at de 350 kr. nærmest var for lidt. For mig står 350 kr. som en halv dyrtidsportion. En arbejder skal jo indtjene ca. 700 kr. for at betale skatten på 350 kr., som går i den fond, kulturministeren arbejder med, den fond, som vi kan uddele midler af til forskellige kulturaktiviteter. Jeg tænker ikke her på kulturfonden; for mig er ministeriet for kulturelle anliggender at betragte som en fond.

Der er altså tale om, at den danske arbejder mister en halv dyrtidsportion på den kulturaktivitet, som hr. Lasse Budtz kalder frivillig. Hvis vi i stedet for overlod disse penge til borgerne, så var der tale om, at der var frihed. Så måtte den enkelte afgøre, hvilken aktivitet man ønskede. Men den socialdemokratiske kulturpolitik er direkte kultur fjendsk, fordi den ønsker at fremelske bestemte dele af kulturen.

Jeg husker, da kulturministeren sagde nej til Kay Abrahamsen. Det var ikke særlig seriøst. Men hvem fik så? Så fik balletten, og så fik de andre, for det var seriøst. Kay Abrahamsen kørte dog rundt i landet og havde fulde huse. Han kunne ganske vist ikke konkurrere med de aktiviteter, som kulturministeren tilbød. Der var business i det for Kay Abrahamsen, og derfor måtte han naturligvis holde op, den dag han ikke kunne konkurrere med de statsstøttede og kommunalt støttede aktiviteter.

Men hr. Lasse Budtz finder altså, at den socialdemokratiske kulturpolitik er frivillig. Det er et spørgsmål om, som hr. Lasse Budtz siger, simpelt hen at give befolkningen mulighed for at møde kultur. Er det hr. Lasse Budtz, der skal afgøre det? Jeg troede, vi levede i en stat, hvor der var frihed. Men nu er der altså ikke frihed længere – det har der i øvrigt ikke været i mange år – for hr. Lasse Budtz har afgjort, at han skal bestemme, hvad befolkningen, de dernede, kan få lov til at se, kan få lov til at høre. Det er et tilbud fra hr. Lasse Budtz og fra kulturministeren.

Hvis vi ser på, hvad det egentlig er, socialdemokratiet vil, så lyder det jo så godt: man vil sikre, at ingen kunstner bliver holdt nede af den ene eller den anden ting. Man vil fremelske de kunstnere, som på den ene eller den anden måde har vist noget, som et udvalg nedsat af ministeriet finder er kulturelt.

[Glensgård]

Hvad giver man så? Så giver man f. eks. Klaus Rifbjerg en ydelse, en mand, der i øvrigt har bevist, at han er en dygtig businessman. Han fik i 1977 146.184 kr. og 64 øre i biblioteksafgift. Så han har efter min opfattelse bevist, at der er mennesker i dette land, der anser hans aktivitet for så meget værd, at de ønsker at læse ham. Han har naturligvis også en kæmpeindtægt på salg af bøger.

Socialdemokratiet siger: vi må endelig ikke gå glip af denne mands kulturaktivitet. Mon ikke hr. Rifbjerg med sin indtjening på mellem 300.000 og 500.000 kr. om året kan leve i sit sommerhus i Spanien uden et socialdemokratisk ekstratilskud?

Hr. Klaus Rifbjerg klarer sig såmænd sikkert udmærket med sin hashpibe uden dette tilskud. Men socialdemokratiet siger: vi må endelig sørge for, at den aktivitet ikke falder bort. Derfor får hr. Rifbjerg altså et ekstra tilskud.

Det er såmænd ikke kun hr. Rifbjerg, der ligger i den indtjeningsklasse. Nej, vi skal også sikre, at Benny Andersen ikke går til grunde, og derfor skal vi sikre ham en ekstra ydelse. Hr. Benny Andersen fik i 1977 79.605 kr. og 40 øre i biblioteksafgift. Jeg går ud fra, at hr. Benny Andersen derudover har tjent penge på bogsalg, så mon ikke hr. Benny Andersen klarer sig? Der er nok ikke fare for, at han må gå ud som arbejdsmand på B&W for at ernære sig og dermed ikke har tid til at skrive bøger.

Men så kommer den socialdemokratiske kulturpolitik igen: ham må vi sikre et tilskud. Hvad er det, man vil? Man vil jo ikke holde de fattige små kunstnere i live med tilskud. Nej, man vil have lov til at gå rundt og dele gavmildt ud af skatteydernes midler.

Det kan man kalde kulturaktivitet. Det kan man kalde frivilligt. Ja, det er rigtigt, at hr. Rifbjerg modtager pengene frivilligt. Men det er så sandelig ikke rigtigt, at den mand, der mister sin halve dyrtidsportion, afleverer den frivilligt. Han er tvunget til det bl. a. på grund af den politik, som socialdemokratiet fører.

Ministeren forelagde jo planerne for sine aktiviteter for finansudvalget her den 4. april 1979, og vi så altså, at Benny Andersen skulle have et tilskud, Poul Borum skulle have, Klaus Rifbjerg, Uffe Harder, Tage Skou-Hansen, Jess Ørnsbo, Karen Aabye m. fl.,

personer, som alle sammen har bevist, at de er i stand til at ernære sig som kunstnere. Det er set med vore øjne en tvangsmæssigt styret kulturpolitik.

Ud over de ekstra aktiviteter, som kulturministeren ansøgte finansudvalget om, må det også være naturligt at se på, hvem der får de nuværende hædersgaver og statsydelse. Det gør f. eks. forfatteren Halfdan Rasmussen. Set med mine øjne er det også kunst, men han har også bevist, at han kan ernære sig ved hjælp af sin kunst.

Vi har set, at maleren og billedhuggeren Henry Heerup er blevet begunstiget med en kulturministeriel hædersgave, en hædersgave, som jo er livsvarig. Jeg er sikker på, at hr. Heerup sagtens kan klare sig ved sin aktivitet som maler og billedhugger.

Blandt dem, der får statsydelse, ser vi en mand som hr. Robert Jacobsen, der vel nok er en af de nulevende danskere, der internationalt er mest kendt. Hr. Robert Jacobsen kan såmænd sagtens klare sig ovre i det midtjyske, uden at han får denne statsydelse.

Begrundelsen for alle disse aktiviteter var jo netop, at man skulle finde nye kunstnere, som man ved hjælp af et beløb kunne tilsikre, at deres kunstaktivitet kunne udfoldes. Hr. Robert Jacobsen klarer sig ganske udmærket.

Sådan kan vi tage den ene efter den anden af dem, der får disse statsydelse, og vi vil konstatere hver gang, at det stort set alle er kunstnere, der er etableret. Ville man endelig støtte, så kunne man gå ud og undersøge, om der var mennesker ude omkring i landet, som sad hjemme med et manuskript, som de måske ikke kunne få udgivet, og så støtte disse mennesker. Manden, der står ved drejebænken ovre på Bjerringbro Maskinfabrik, det var måske ham, der skulle have støtten, men han kender jo ikke den rigtige kanal ind til disse midler, og derfor kommer han naturligvis heller ikke i betragtning.

Men det er ikke kun disse midler, kulturministeriet forvalter. Kulturministeriet har forvaltningen af en lang række kulturaktiviteter. Hr. H. C. Hansen har været inde på museerne. Jeg skal tage et enkelt lille aktstykke, som finansudvalget behandlede forleden dag. En ny kulturaktivitet skulle igangsættes, i hvert tilfælde var der tale om et øget tilskud. Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv skulle have forhøjet tilskud. Det var

[Glønsgård]

naturligt at få at vide til hvad. Ja, bl.a. til at journalisere arkivet efter socialdemokratiets tidligere formand, nu afdøde Jens Otto Krag.

Hvis det er således, at man mener, at det har noget formål med statsmidler, med skatteydermidler, at betale til en arkivering af socialdemokratiets partipapirer, så må det også være naturligt, at man begynder at give tilskud til andre partier.

Nu har vi af naturlige årsager ikke nogen afdød partileder i mit parti, men jeg vil sige til kulturministeren, at hvis man virkelig vil bevare noget for historien, så skulle man faktisk gå i gang med at samle fremskridtspartiets papirer ind, for det vil blive noget, som historikerne tager fat på i fremtiden. Men jeg er da sikker på, at både venstre og de konservative og måske også de radikale har enkelte personer, hvis breve de gerne så arkiveret og journaliseret. Kulturaktivitet måske, men i hvert tilfælde en aktivitet, som jeg ikke kan anbefale at skatteydernes midler skal gå til.

Men ak, sådan gik det jo ikke. Venstre stemte naturligvis – det hænger sammen med regeringsaftalen – for en sådan aktivitet, for en sådan udvidelse af det socialdemokratiske partiapparat. Jeg finder det helt urimeligt og uanstændigt. Hvis man i stedet for at gå denne tvangsstyrede tilskudsvej overlod til den enkelte borger frit at vælge, hvilke aktiviteter den enkelte ønskede, så var der tale om kultur. Så er det ikke sikkert, Klaus Rifbjerg fik så mange penge. Så er det ikke sikkert, Heerup fik så mange penge. Men det kan godt ske, at fru Nielsen i Nr. Åby så fik solgt et billede ekstra.

Det er også kultur, set med vore øjne, men det er kultur under frihed, og jeg forstår, at det er det, hverken kulturministeren eller socialdemokratiets ordfører, hr. Lasse Budtz, ønsker, og det hænger naturligvis sammen med, at så kan hr. Lasse Budtz ikke stille sig på talerstolen her og sige: vi ønsker simpelt hen at give befolkningen mulighed for at møde kulturen. Hr. Lasse Budtz er jo ikke nogen ophøjet person i dette land. Han er valgt af nogle mennesker. Måske ikke alle kan forstå det, men det er han altså, valgt af nogle mennesker til at varetage lovgivningen. Hr. Lasse Budtz skal ikke stille sig op og sige: så kan vi tilbyde befolkningen. Befolkningen bør være så voksen – og jeg tror på, den er det – at den selv kan vurdere uden at

have hr. Lasse Budtz' og kulturministerens lærerstok for øje.

**Mette Madsen (V):**

Jeg ved ikke, hvem der opfandt ordet kulturpause. Det dukkede op i medierne og den politiske debat kort efter SV-regeringens tiltræden, for kunne man ikke sige andet uvenligt og negativt om denne regering, så kunne man jo bare udslynge, at nu kom der nok en kulturpause.

Dette postulat blev klart afvist på venstres landsmøde, det blev afvist af statsministeren i åbningstalen til folketinget ved dette folketingsårs begyndelse, og i løbet af folketingsåret er der gennem lovforslag og aktstykker fra regeringen søgt mulighed for, at man på de forskellige kulturområder kunne fortsætte det arbejde, som man ud fra den eksisterende lovgivning var i gang med.

Skønt den tidligere regering gennem de senere år havde fundet det nødvendigt at skære ned eller nulstille på kulturbevillinger som på andre bevillingsområder, lykkedes det i folketingsåret 1978–79 dels at friholde flere kulturområder for yderligere nedskæringer, dels at skaffe ekstra bevillinger til de tørreste pletter. Dette har kulturministeren jo netop udførligt gjort rede for.

Venstre er enig med kulturministeren i, at når landet står i en alvorlig økonomisk situation, er det nødvendigt at vise tilbageholdenhed, og i, at mange planer og reformer ikke lader sig gennemføre så hurtigt og så stort, som mange kunne ønske. Kulturområdet må dele kår med de øvrige samfundsområder, hvor vi er tvunget til at sætte stigningstakten ned, men det ville være forkert og ulykkeligt, hvis vi, som fremskridtspartiet ønsker det, skulle nedskære eller allerhelst stoppe enhver bevilling til kulturformål.

Kultur er ikke luksus, der kan undværes, som f. eks. flødekager og marcipanbrød. Ordene »Ei blot til Lyst« er særdeles sande ord, som ingen da heller i de 200 år, de har stået over Det kgl. Teaters proscenium, har ønsket at ændre.

Det, man giver mennesker i teatre, i biografier, på biblioteker, på museer, er jo ikke kun underholdning. Det er også udvikling, det er udvidelse af viden og horisont, det er berigelse, det er glæde, det er rekreation, og det er hvile for sindet.

[Mette Madsen]

Vi finder i venstre, at der i de seneste år har været en glædelig udvikling i gang, også ved, at flere og flere ikke mere bare er passive modtagere, men i højere og højere grad selv kaster sig ud i aktive musikke udfoldelser: spiller teater, synger i kor, spiller enkeltvis eller sammen, spiller kammermusik, jazz og folkemusik.

Jeg kan ikke lade være med som eksempel at nævne den opblomstring, som den vendsysselske dialekt har fået de allerseneste år, en stærk og klangfyldt dialekt med en rigdom af ord og udtryk og præcise betegnelser, som man som tropsproget tit og ofte savner på rigsdansk. Denne dialekt, som mange troede var uddøende, er nu via amatører og lokale kunstnere, bl. a. på folkemusikkens område, i rig blomstring ikke bare på hjemegnen, men også via radio og TV langt uden for de naturlige, men meget snævre sproggrænser.

Det er jo ikke bare i Vendsyssel, der er en stor folkelig aktivitet i gang på mange områder. Landet over i byer og sogne er der tusinder og atter tusinder af mennesker, der på denne måde giver deres liv farve og fylde ved at bruge de kulturtilbud, vi herinde er med til at give dem, og som amter og kommuner så udmærket følger op.

Jeg kan som eksempel tage musikloven. Det er en ny lov, der ikke har så forskrækkelig mange penge at gøre godt med. Det vidste vi fra starten, men da kendte vi ikke behovet. Behovet ved vi noget mere om i dag, og vi vil vide endnu mere, når loven skal revideres. Jeg tror som ministeren, at der så vil tegne sig et billede, der viser stærke ønsker om større bevillinger til folkelige aktiviteter, større bevillinger ikke blot fra staten, men også fra amter og kommuner.

Når venstre gennem årene har stemt for filmloven og for bevillingerne til film, er det, fordi vi har den principielle holdning, at danskerne fortsat skal have mulighed for at se danske kvalitetsfilm. Men uden støtte kan dansk filmproduktion ikke overleve, og fik fremskridtspartiet sin vilje, ville danskerne i løbet af meget kort tid kun få en meget, meget ringe mulighed for at se andet end udenlandske film. Hermed være ikke sagt, at venstre ønsker statsproduktion af film, tværtimod. Vi har med tilfredshed konstateret, at kulturministeren har taget afstand fra det forslag herom, der for nylig fremkom fra socialdemokratiets interne kulturudvalg.

Venstres stilling til Det kgl. Teater og til børneteatrene er velkendt, da vi har drøftet disse områder her i tinget i de seneste måneder.

Hvad angår Statens Kunstfond, har ministeren ret i, at fondets rådighedsbeløb ikke er fulgt med prisudviklingen, men jeg vil dog understrege, at venstre sidste år stemte for en pristalsregulering af rådighedsbeløbet.

Med hensyn til ressourceforbruget, som også ministeren var inde på, vil jeg benytte lejligheden til at understrege, at det var ønskeligt, om de forskellige institutioner som f. eks. museer, biblioteker osv. i højere grad, end det nu er tilfældet, ville vurdere fordelingen af bevillingerne på de enkelte afdelinger, altså ikke bare automatisk fordele ud fra tidligere års mønstre, men hvert år vurdere, om nogle afdelinger og aktiviteter eventuelt kunne dæmpes ned til fordel for pludseligt opståede behov i andre afdelinger, vurdere, om udbygningstanker og aktivitetsudvidelser kunne udsættes til fordel for påtrængende behov, og navnlig ved enhver afgang fra en stilling nøje vurdere, om denne stilling bør genbesættes. Hver gang man sparer en lønudgift, bliver der flere penge til de aktiviteter, der er den pågældende institutions formål og eksistensberettigelse.

Hr. H. C. Hansen talte meget om museernes store behov. En af de ting, vi allerførst må rette op på, hvis vi skal imødekomme det store behov på museerne for at beskytte de gamle ting, er, at vi ikke på langt nær har de konservatorer, der skal til. Men det er jo nok for meget at turde håbe på, at fremskridtspartiet vil stemme for bevillinger til styrkelse af konservatorskolerne.

Jeg kan altså på venstres vegne svare fremskridtspartiet, at vi ønsker ingen kulturpause. Vi forstår de ønsker, der fremsættes fra de forskellige kulturområder om øgede bevillinger, men vi må også se i øjnene, som ministeren selv sagde flere gange i sin redegørelse, at man i en økonomisk stram tid må vurdere kulturbevillinger ud fra en samlet vurdering af de økonomiske muligheder, altså sagt med andre ord: at man ikke kan få alle ønsker opfyldt så fuldt ud og så hurtigt, som man gerne ville.

Fremskridtspartiet taler i formuleringen af sin forespørgsel i dag om de af staten udpegede nævn og udvalg m. v.

[Mette Madsen]

Må jeg lige som en lille afsluttende bemærkning gøre fremskridtspartiet opmærksomt på, at partiet jo selv har medindflydelse på udpegningen af tremandsudvalgene i Statens Kunstfond. Ifølge kunstfondloven udpeges de to af hver tre medlemmer af disse udvalg af Kunstfondens repræsentantskab, og her har fremskridtspartiet siden 1973 været repræsenteret ved så udmærkede og interesserede medlemmer som forhenværende folketingsmedlem Børge Pedersen og filminstruktøren Knud Leif Thomsen.

Dette repræsentantskab, som for øvrigt heller ikke er udpeget af ministeren, men bl. a. af folketinget, har også indstillingsret til, hvilke kunstnere der skal med på finansloven med hensyn til de statsydelse, som man her disponerer over. Jeg vil da også lige gøre opmærksom på, at det er finansudvalget, der har den endelige bestemmelse herover, og i finansudvalget er fremskridtspartiet jo også så udmærket repræsenteret.

### Grethe Fenger Møller (KF):

I år er det 10 år siden, at et nu næsten berømt værk udkom. Det var betænkning nr. 517, den kulturpolitiske redegørelse, der blev afgivet af den daværende minister for kulturelle anliggender, Kristen Helveg Petersen, på det tidspunkt, da vi havde VKR-regeringen.

Betænkning nr. 517 har oplevet, hvad der er få betænkninger beskåret: at blive en bestseller. Den har også opnået det, at den på meget mystisk vis altid er udlånt fra folketingets bibliotek. Altså må den være en succes.

Det er blodig ironi, at vi i tiåret for udsendelsen af denne kulturpolitiske redegørelse får en forespørgselsdebat, der anvender udtrykket »de såkaldt kulturelle formål«.

1960erne var det tiår, da ministeriet for kulturelle anliggender blev oprettet som selvstændigt ministerium. Det skete i 1961. Under arbejdet med betænkningen har de mange embedsmænd og kulturmedarbejdere være grebet af nogle meget højtflyvende ideer. Det var i 1960erne, da alt – eller det meste – kunne lade sig gøre, og det prøvede man så på at gøre.

Politikerne og andre ansvarlige undervurderede det, vi kan se i dag: at der var en modbølge på vej. Rindalismen er jo ikke bare en enkelt persons holdning, det er en ind-

stilling, som vi beklageligvis må erkende at ret store grupper i befolkningen har, altså denne følelse af, at magthaverne bruger folks surt tjente penge til noget meget finkulturelt, som så må udfolde sig et andet sted end dér, hvor folk bor, og ikke berører dem på anden måde, end at de føler, at det er rasende uretfærdigt, at de skal betale for det.

Jeg tror nok, man kan sige, at den udvikling, der blev lagt op til med betænkning nr. 517, var alt for hastig, ment på den måde, at den ikke i tilstrækkeligt omfang inddrog de mennesker, det burde dreje sig om: den almindelige danske borger. Det er en dybtliggende fejl, men den rammer ikke bare de kulturelle foreteelser, men også andre sider af samfundsudviklingen. Afstanden mellem beslutning og planlægning og det, folk ønsker sig, er for stor. Men måske er afstanden større og grøfterne dybere på kulturområdet.

Nu spørger fremskridtspartiet, om regeringen mener, at der skal ydes forøgede statsmidler til såkaldt kulturelle formål. Hvis det kun er »såkaldt kulturelle« og ikke kulturelle, ja, så kan vi vel alle sammen være enige om at svare med et klart nej. Men det er nok ikke det, fremskridtspartiet har ment, og så er det sværere at komme med et klart svar.

For det konservative folkeparti er der ingen tvivl om holdningen. Kulturpolitikken skal tage sigte på at give den enkelte et frit valg mellem mange forskellige muligheder. Det må aldrig blive sådan, at kulturpolitik er enkelte menneskers centrale dirigerende af, hvad der nu skal være god kunst. Nej, der skal være decentralisering i kunstpolitikken, det er faktisk et nøgleord. Der skal være frihed. Det hindrer ikke en kvalitetsvurdering, at man decentraliserer, tværtimod, det giver et bredere grundlag for at skabe kvalitet.

Jeg mener, at dette sker og bør ske, i det omfang kunst bliver støttet med offentlige midler, og det bør vi have for øje i vores fremtidige kulturpolitik.

Jeg mener, at vi har fået dette krav opfyldt i det lovforslag, vi i går havde til anden behandling, om børneteatre. Her var der et område, der længe har været forsømt, og hvor der er gjort et stort arbejde for at bringe teateroplevelser ud til børn og unge. At denne oplevelse så af nogle anvendes til at missionere politisk, det vil vi forhindre med alle midler. Vi tror netop, det er gennem decentraliseringen, der lægger ansvaret ud til de

[Grethe Fenger Møller]

lokale myndigheder, at man sikrer en såkaldt alsidighed.

Det skal ikke være sådan, at en central instans skal holde øje med, hvad der skal gå over scener og gymnastikgulve landet over. De lokale både kan og bør bestemme selv, fordi det er deres børn, der skal have disse oplevelser. Derfor må det være de lokale, der skal have ansvaret. Hvis ikke dette går, så regner vi med, at den revision af børneteaterloven, som vi har foreslået, sætter en stopper for udskejelserne, således at man kan få et ordentligt børneteater.

Jeg tror, det er vigtigt, at man som udgangspunkt siger, at vi ved godt, at Danmark er et lille land og et lille sprogområde, og uden en virkelig bevidst indsats for at bevare vor kulturelle arv mister vi vores identitet. Det er sagt, at et folk uden historie er et kulturløst folk. Jeg tror også, at det forholder sig omvendt: et kulturløst folk har ikke nogen historie og skaber ikke historie. Også derfor skal der være rammer omkring vores kulturpolitik.

Derfor er vi i det konservative folkeparti optaget af to ting: på den ene side ønsker vi, at det, der er vores kulturarv, skal bevares og sikres, og på den anden side skal der skabes gode betingelser for den moderne kunst, for det er den, der siger noget om det samfund, vi lever i i dag, siger noget om de bevægelser, der er, og som bringer os over i morgendagens samfund.

For os er det vigtigt, at man har disse rammer. Det er bl. a. derfor, vi i det konservative folkeparti har været så optaget af Det kgl. Teaters fremtid. Vi rejste jo en forespørgselsdebat i foråret for derigennem at få skabt opmærksomhed om de problemer, som placeringen af et nyt skuespilhus skaber. Vi tror, det er vigtigt, at vi har en nationalscene, hvor vi både kan dyrke den traditionelle kultur, og hvor der også er mulighed for, at den moderne kunst kan udfolde sig. Men det er vigtigt, at vi får skabt de rigtige rammer for vores kulturliv, der skal udfolde sig på den nationale scene, og det er en sag, som vi vil følge med den største opmærksomhed. Jeg ved også, at det er noget, vi kommer til at drøfte i næste folketingssamling.

Så vil jeg godt nævne et andet punkt, som optager os, og som bekymrer os. Det er den nedbrydning, der sker af uerstattelige værdier i vore museer og samlinger. Vi har et stort

ansvar for at prøve på at løse de problemer. Det drejer sig ikke bare om den manglende konservering, det drejer sig også om den manglende sikkerhed mod tyverier. Måske er der her et eksempel på, at udviklingen er gået lidt for hurtigt. For hvad kan det nytte, at vi fremmer nye spændende eller morsomme eksperimenter, hvis vi så ikke har råd til at bevare det uerstattelige? Nationalmuseets solvogn er nok mere værdifuld end teatret af samme navn.

Jeg må i forbindelse med decentraliseringens nødvendighed også sige, at dette gælder også en af vore største kulturinstitutioner, nemlig Danmarks Radio. Her har vi igen et skoleeksempel på, at centralisering og fastklamring til et forældet mønster går ud over kvalitet og alsidighed. Selvfølgelig skal Danmarks Radios monopol brydes. Det vil gavne alle. Så længe socialdemokratiet klammer sig til en idé om, at Danmarks Radio skal holdes i snor fra et centralt sted, lige så længe må vi også sætte spørgsmålstegn ved, om socialdemokratiet virkelig ønsker at gøre kulturlivet folkeligt og mangfoldigt.

Der er en voldsom trang i det danske samfund til at opleve det gode og det folkelige. Lad mig nævne et enkelt eksempel: den succes, som udstillingen af Skagensmalerne på Den Hirschsprungske Samling fik. Der kom så mange, at det næsten ikke var til at se Krøyer, Ancher, Drachmann og de andre billeder.

Her har vi altså et eksempel på, at man forholdsvis beskedne offentlige midler kan give københavnernes et indtryk af Skagens strande og den kunst og den kultur, der har været i dette miljø. Her er der tale om midler, der er givet godt ud, der er tale om et godt initiativ.

Alligevel er der vel også folk, der siger: ja men er det nu også nødvendigt, at vi skal gå og se på sådan nogle gamle malerier fra før århundredskiftet?

Jeg mener, at det er meget vigtigt. Jeg mener også, at udstillingens succes virkelig var en dokumentation for, at det var noget, der interesserede mange i København og omegn.

Jeg nævner dette for at vise, hvor svært det er at definere ikke bare begrebet kultur, men også begrebet kulturstøtte. Kultur er ikke bare kunst, det er noget mere, selv om kunsten er en vigtig del af kulturen.

[Grethe Fenger Møller]

Målsætningen for en alsidig kulturpolitik må – og dér vil jeg igen citere fra betænkning nr. 517:

»... ud over bestræbelserne for at styrke den kunstneriske udvikling omfatte mange andre bestræbelser for at fremme de enkelte menneskers udviklingsmuligheder, deres optagethed af og deltagelse i udformning af vores fælles tilværelse. Gennemførelsen af denne målsætning forudsætter åbenhed, fantasi og opbrud fra mange vaneforestillinger.«

Det er ord, jeg godt kan gøre til mine.

For at samle mine bemærkninger vil jeg sige, at vi ønsker fra konservativ side at bevare, at støtte og at udvikle den danske kulturs mangfoldighed, men vi vil i hvert enkelt tilfælde vurdere, om det nu er den rigtige metode, der anvendes. Det skal nemlig passes ind i den grundopfattelse, vi har: at det afgørende er det enkelte menneskes frie valgmulighed.

Lad mig sige som svar på dagens forespørgsel, så det ikke kan misforstås: en omdirigering ad det enkelte menneskes pengebestede kanaler kan nemt ske på en sådan måde, at valgfriheden, som er det fornødne, kan beskæres. Al kultur må udgå fra det individuelle menneske med den frie valgmulighed, og hvis man fører en politik, der kulturelt og økonomisk vil fjerne denne ret til det frie valg, vil vi fra konservativ side bekæmpe den af al magt. Vi mener, at tvangen er kulturens værste fjende, at friheden er det afgørende.

Jeg har undret mig over, at denne forespørgsel i det hele taget er blevet rejst. Hvad har vi egentlig skullet med den? Nu er vi i slutningen af maj, 2 uger før folketinget bliver sendt på sommerferie, og så rejser man en forespørgsel om, hvad vi egentlig skal med kulturpolitikken, og hvad regeringen vil gøre.

Vi har fået en meget, meget fyldestgørende redegørelse fra ministeren, men med al ære og respekt for ministeren må jeg sige, at der kom ikke noget nyt frem. Ministeren henviste til statsministerens åbningstale, og det kan jeg godt forstå han gjorde. Det er vel den, man har arbejdet ud fra i denne folketingssamling. Der var en masse uløste problemer. Vi har ikke fået betænkningerne fra bibliotekskommissionen, vi har ikke fået en afklaring på Det kgl. Teaters fremtid. Det skal vi tage op i næste folketingssamling.

Fra de ordførere, jeg har hørt indtil nu, er der heller ikke kommet noget, som jeg ikke vidste, eller som andre i dette ting ikke vidste. Derfor må man sige: er der egentlig ikke grund til at sætte et stort spørgsmålstegn ved rigtigheden af at have disse forespørgselsdebatter, som overhovedet ikke har noget konkret eller aktuelt sigte, hvor vi bare fortæller hinanden det, vi godt ved at vi ved i forvejen? Vi kunne bruge tingets arbejdstid til noget mere konstruktivt end blot at bekræfte os selv i de meninger, vi har i forvejen.

#### Melchior (CD):

Hvis jeg forstod fru Grethe Fenger Møllers sidste bemærkninger ret, så udlagde hun det, som om der er rejst en forespørgsel om, hvad vi egentlig skal med kulturpolitikken. Det synes jeg nu ikke at forespørgslen indeholder.

Jeg kan derimod erklære mig enig med fru Grethe Fenger Møller, når hun siger, at hun ikke kan forstå, den er blevet rejst. Men fru Grethe Fenger Møller og jeg og hele folketinget bærer et vist ansvar for, at den overhovedet er kommet frem. Jeg tror, vi må se på den procedure, der finder sted, når vi godkender forespørgsler, for i virkeligheden er der ikke andet i denne forespørgsel end et onsdagsspørgsmål. Der er ikke til en stor debat. Der er kun et spørgsmål om, hvorvidt ministeren finder det rimeligt, at midler til kulturelle formål skal forøges. Det har ministeren vist de ikke er blevet, men det kunne have været besvaret inden for de tidsrammer, som et onsdagsspørgsmål har, og burde ikke have bragt alle partiers ordførere i ilden.

Men vi er vel af den forkerte støbning, at når vi får et kvarters taletid, så taler vi et kvarter, selv om der ikke er grundlag for det. Jeg mener vitterligt ikke, der er grundlag for det. Ministeren har svaret på spørgsmålet. Der har været så mange kulturdebatter af principiel art i de sidste par folketingssamlinger, at der – og det var fru Grethe Fenger Møller også inde på – vel næppe er noget forbavsende i, at der ikke i dag er nogen, der vil svinge sig op til de store filosofiske eller principielle højder. Jeg skal derfor indskrænke mig til nogle ganske få bemærkninger.

Hr. H. C. Hansen betegnede vores kulturpolitik som værende på vej til diktaturstaters kulturpolitik, dér, hvor staten, in casu kultur-

[Melchior]

ministeren, bestemmer, hvordan der må males, og hvad der er kunst, og hvad der ikke er kunst. Hvorfor sammenlignede hr. H. C. Hansen ikke med de demokratiske stater, som vi er sammenlignelige med i vor styreform og i opfattelsen af mange ting? De har jo alle sammen – jeg har ikke undersøgt dem alle, men jeg kender til så manges forhold, at jeg tror, jeg tør udvide det til at sige, at de har jo alle sammen en støtte til kunst og kulturliv, og der er ingen, der af den grund har kunnet hævde, at de er på vej til at blive diktaturstater.

Hr. Glensgård fortsatte, dog med noget højere stemmeføring, tankegangen og sagde: »Hvem skal afgøre?« Og så udpegede han et par socialdemokrater, som om de ville opkaste sig til kulturpaver. Sandheden er, at den nuværende socialdemokratiske kulturminister i hele sin ministertid gang på gang på gang – og også de ordførere, socialdemokratiet har haft i slige spørgsmål – har afvist en lovgivning, som jeg ved fra udvalget at fremskridtspartiets repræsentant netop har støttet, om, at der skal være en ministeransvarlighed for anvendelse af kulturstøttemidler.

Det er derfor fremskridtspartiet, der står for det, der kunne begynde at minde om autoritære systemers kulturpolitik, nemlig at én person eller ét organ skal have diktatoriske, censuragtige beføjelser. Når ministeren skal sige, om et filmtilskud må ydes eller ej, så er det at tillægge ham diktatoriske beføjelser, og det er det, fremskridtspartiet gentagne gange i årevis er gået ind for, og det er det modsatte af, hvad socialdemokratiet er gået ind for, og det er det modsatte af, hvad mit parti og mange andre partier er gået ind for, og derfor er det simpelt hen med helt forkert for tegn, at hele sangen er blevet sunget her.

Jeg kunne gå i detaljer, men jeg har lovet at tale kort. Når hr. H. C. Hansen siger, at det er en kendsgerning, at under kulturminister Niels Matthiasens regime er Danmarks kulturskatte bedre opbevaret i moserne end i nationalmuseet, så er det en meget letsindig omgang med ordet kendsgerning. Jeg ved godt, hr. H. C. Hansen er ikke den i sit parti, som bruger de utilbørlige og latrinære ord – det er der andre i partiet der gør, det er ikke hr. H. C. Hansens stil – men jeg mener, det er aldeles utilstedeligt, for hr. H. C. Hansen kender ikke noget til den kendsgerning, hvordan kunstskattene har det i moserne.

Det kan han slet ikke udtale sig om, og det er bare noget barokt nonsens.

Men der er meget i hr. H. C. Hansens tale, der lyder logisk. Som bekendt er det ikke alt, der er logisk, der også er rigtigt. Det lyder så logisk, at folk selv skal bestemme, og jeg har tidligere overvejet: hvor ligger den logiske brist i den fremstilling, som fremskridtspartiet plejer at give – med en særlig hilsen til den fraværende hr. Poulsgaard – i forhold til de virkelige omstændigheder?

Jeg tror, forskellen ligger deri, at man i fremskridtspartiet sammenligner kultur og kunst med varer, som om det var skjorter eller vaskemaskiner eller levedsmidler eller ting af den art. Sandheden er naturligvis, at kulturgøder må sammenlignes med skoler, med politi, med brandvæsen og hospitaler, altså med ting, som samfundet må stille til rådighed for befolkningen, således at de findes i det øjeblik, da befolkningen eller medlemmer af denne, enkeltpersoner eller grupper, måtte få brug derfor.

Det gælder kunst, og det gælder forskning. Hvis man skulle vente med at igangsætte forskning, til nogen syntes, at de havde brug for, at der blev forsket i noget, så ville vi nok ikke være kommet meget over stenalder- eller middelaldersamfundet. Imidlertid har vi til alle tider, selv når vi var mindre kloge, end vi er i dag, haft folk, der har haft indsigt i, forståelse for, at det er de i samfundet til enhver tid styrende, der har ansvaret for at yde denne service, for at gå i spidsen med disse ting. Og at der er et behov til stede, det er jo bevisligt.

Kulturministeren omtalte den redegørelse, vi fik for nogle måneder siden, om kulturstatistikken fra 1960/61 til 1977, og jeg er enig med ministeren i, at det er en fremragende bog. Der kan man læse mange ting.

Man kan bl. a. læse, at i de sidste ti år, fra 1967 til 1977, er bogudlånet tredoblet i antal bind. Når man har set det, bliver man selvfølgelig straks bekymret for, at bogudgivelsen, bogsalget, er tilsvarende på retur, og glad og rolig bliver man, når man så ser, at både antallet af titler, skønlitteratur taget for sig, dansk skønlitteratur for sig og udenlandsk skønlitteratur har vist en klar og betydelig stigning i det samme tidsrum.

Ergo er det bevisligt, at der er et behov, at folk fortsat og i stigende grad er villige til at betale for opfyldelsen af personlige, private

[Melchior]

behov, men at det går hånd i hånd med et samfundsbehov, som altså ikke er kunstigt vakt, for der annonceres ikke ret meget for at gå på biblioteket – det er kun nogle brochurer og nogle plakater – men jeg er sikker på, at man ad den vej i betydelig grad yderligere kunne hæve lysten og behovet og benyttelsen.

Behovet er altså til stede, og jeg er sikker på, at det hører sammen med den danske befolknings for mig helt åbenbare tilfredshedstilstand og lykketilstand – nu generaliserer jeg – at samfundet har forstået dette behov. Denne sammenligning mellem kulturgoder og varer gør hele diskussionen forskruet.

Nu nævnte fru Grethe Fenger Møller Rindal. Da hr. Rindal engang skulle gøre nar af hele kunstsektoren, sagde han – og jeg tror, fremskridtspartiet plejer at prale med, at han har støttet fremskridtspartiet – at det minder om kejserens nye klæder. Ja, man havde knageme aldrig betalt for at få stillet dette udtryk, som hele verden i dag kender, og som hr. Rindal altså kunne bruge i sin argumentation, til rådighed af en mand i forrige århundrede, som ganske vist fik sit fakkeltog og æresborgerskab og anerkendelse, inden han døde – det er jo ikke alle dem, der har bragt verden frem, som har opnået det – men som dog først måtte gå gruelig meget igennem. Man må være villig til at betale for det, som stilles til rådighed, ikke bare for den, der går ind og køber, men også for alle dem, der kan låne, også for alle dem, der kan låne ikke bare på biblioteket, hvor der dog falder en vis afgift til kunstneren, men låne hos naboen og låne hos familien, og stilles til rådighed for hele eftertiden – de mennesker skal sandelig animeres.

Må jeg til slut sige, at hr. Glensgårds opremsning af, hvad nogle enkelte forfattere tjener, finder jeg lige så urimelig som alt det øvrige. Hvis hr. Glensgård eller hr. H. C. Hansen bruger en aften til at yde nogen en tjeneste, som vedkommende har bestilt hos dem, så bliver de vel også betalt for det, uanset at de måske tjener penge nok i forvejen eller, som hr. Glensgård så smukt sagde, nok klarer sig alligevel. Det er vel ikke afgørende. Det afgørende er, om det, der betales for, er betalingen værd, og ikke, om vedkommende, der har ydet det, i forvejen har en levestandard af en eller anden højde. Jeg finder denne trækken nogle enkelte personer frem i

denne debat både usmagelig og, hvad vigtigere er, helt ude af takt med en rimelig kulturdebat.

### Ole Henriksen (SF):

Hensigten med forespørgslen kan nok fortabe sig lidt i det dunkle. Der er dog for os i SF ingen tvivl om, at hensigten selvfølgelig er at prøve at komme det offentliges støtte til kulturlivet til livs, men debatten har da indtil nu afsløret, at det vel ikke lykkes for fremskridtspartiet, heldigvis, at komme igennem med en sådan politik. Jeg mener også, at udviklingen i de sidste år har bevist, at man trods disse økonomiske krisetider har været i stand til at komme med en udvikling på det kulturelle område, som er i den positive retning, og det skal vi hilse med tilfredshed fra SFs side.

Derimod kunne vi godt tænke os at diskutere nogle omfordelinger af de midler, som gives til kulturen, således mere støtte til eksperimenterende kunst og til den mere folkelige og decentrale kunst, så den kan blomstre noget mere. Det sker i øjeblikket inden for børneteateret, og vi hilser med glæde, at det er i den retning, det går.

Bortset fra det er det vores opfattelse, at der skal være en jævn stigning i ydelserne til kunst, vel at mærke til dansk kunst. Det er selvfølgelig af meget stor kulturel værdi, at vi forsøger at hæge om den danske kunst, ikke bare den, vi har.

Jeg synes, at man fortaber sig lidt rigeligt i museer. Det er måske typisk for fremskridtspartiet, at det er fortiden, der interesserer, det er de glørværdige ting.

Vi mener bestemt også, at man skal hæge om museerne, men hvad med den naturlige udvikling, der er i kunsten? Hvad med de understrømninger, der er i samfundet? Hvordan får vi dem videreudviklet? Og hvordan eksperimenterer vi os frem til nye former? Det er her, man sætter ind, ikke bare fra fremskridtspartiets side, men også fra andre borgerlige partier. Der er bremseklodser på, når man skal prøve at udvikle nye kunstgener og også udvikle eksisterende kunst.

Vi er altså interesserede i, at der kommer en fornuftig udvikling i støtten til kunsten, men det er da også helt klart, at vi ikke er interesserede i, at vi herhjemme overgår til det, der hedder statskunst, det vil sige, at staten finansierer kunsten fra A til Z og dermed

[Ole Henriksen]

også dirigerer den. Det er et af de borgerlige partiers og specielt fremskridtspartiets paradokser, at de netop søger i den retning at gøre det til autoritær statskunst ved altid at ville kunne hænge en minister eller en anden politisk ansvarlig op på, hvad der foregår på det kulturelle og det kunstneriske område. Vi er bestemt modstandere af, at det går i den retning.

Opgaven må være, at vi som en katalysator i den kunstneriske og kulturelle udvikling prøver at understøtte de strømninger, som er til stede, og det kan da godt være, at der af og til er fejlpositioner, men var det det eneste sted i samfundet, der blev fejlpositioneret, så levede vi da meget nemt med det. Jeg gad vide, hvordan der er blevet disponeret i tiderne forud, dengang man havde konger, fyrster, rigmænd osv. til at finansiere det kulturelle liv.

Jeg kom til at tænke på, da hr. Glensgård holdt sin varme tale om fru Jensen i Nr. Nisum og om den halve dyrtidsportion, hvem det egentlig var, der i sidste ende finansierede den kunst, som de rige beholdt for sig selv. Det var vel også dem, som de rige havde i deres brød. Og det var dog ikke engang halve dyrtidsportioner, der blev lagt på bordet, de blev betalt i fuldt mål, for at velhavnerne i samfundet kunne dyrke kulturen, fin-kulturen, eller hvad det var.

Det var også dem, der udformede og understøttede de strømninger, som de mente eliten i samfundet ville have glæde af. Det er klart, at hvis det er et spørgsmål om halve dyrtidsportioner, så hilser jeg med glæde, at udviklingen er kommet hertil, at det er halve dyrtidsportioner, der finansierer de strømninger, som er nødvendige i det kulturelle liv.

Det gælder selvfølgelig også om med den støtte, der gives, at løsnere jerngreb, som der altid er stor fare for at det kommercielle liv har om vores kunst og kultur. Jeg skal da ikke beskyldes fremskridtspartiet for kun at ville have bingospil, men jeg har en mistanke om, at man ønsker en fladpandet kulturpolitik, hvor bankospil og bingospil trives, hvor det fuldkomne overlades til spillekasinoer, og hvad det ellers måtte være. Så er man systembevarende i den kulturelle udvikling.

Jeg skal ikke komme med ret mange bemærkninger mere. Jeg synes som den foregående taler, at vi har haft mange principielle kulturelle debatter, og det har vi haft om alle

de lovforslag, der har været. Der har da også været redegørelser fra ministeren inden for de sidste år, som har givet anledning til at udtrykke vort syn på de forskellige ting, der sker. Vi mener, at der er mange områder, som bør støttes, og jeg mener bestemt, at den kulturpolitik, som vi kan gøre bedre, skal vi forsøge at gøre bedre, og vi må meget gerne efter SFs opfattelse komme op på et større beløb, men altså også med den grænse, at det ikke går hen og bliver statsfinansieret kunst fra A til Z.

#### Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Det er, som hr. H. C. Hansen indledte med at sige, beklageligt, at den ene af forslagsstillerne er syg, men det er da til fulde lykkedes for både hr. H. C. Hansen og hr. Glensgård at redegøre for fremskridtspartiets kultursyn eller mangel på samme.

I øvrigt kan man jo håbe, at hr. Poulsgaard benytter lejligheden til at låne en rigtig god bog fra det bibliotek, der stiller bøger til rådighed for hospitalet, hvor han er indlagt.

Når man så får forespørgernes retoriske spørgsmål i hænderne, kan man, skønt man efterhånden kender fremskridtspartiets tomme slag i bolledejen, alligevel ikke lade være med at undre sig over, at man i en tid med arbejdsløshedsproblemer, boligproblemer, sociale problemer, virkelige økonomiske problemer, vil være bekendt at nævne de begrænsede beløb, som kulturministeriet har til rådighed, i samme åndedrag som statens hastigt voksende gæld og underskud.

Kulturministeriets budget andrager for finansåret 1979 i alt 925 mill. kr. eller omkring 0,85 pct. af det samlede budget. Det betyder med andre ord, at hver dansker lægger knap 180 kr. i den kulturelle pengekasse om året og det i en tid, hvor en vuggestueplads koster mellem 600 kr. og 800 kr. om måneden, hvor det ofte koster mere end 2.000 kr. om måneden at bo bare nogenlunde hæderligt, hvor det f. eks. i hovedstadsområdet koster 200 kr. om måneden at komme til og fra arbejde med tog og bus. Så er beløbet til kulturelle formål latterligt ringe.

Men når kommunisterne tager til genmæle mod den stillede forespørgsel, så sker det af helt andre grunde.

Forespørgerne vil lamme dansk kulturliv i en tid, hvor dansk kulturliv ikke i forvejen

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

har for gode kår, hvor dansk filmliv trues, og hvor biblioteksloven endnu ikke er opfyldt, hvor de små teatre og børneteatre kæmper økonomisk for livet, hvor musiklivet ikke har økonomiske muligheder for at opfylde befolkningens ønsker og behov. Man må gøre sig klart, at angrebet fra fremskridtspartiet først og fremmest er et angreb på en demokratisk kulturpolitik, på dem, der på arbejdspladser, i boligmiljøer, i skoler, børnehaver og fritidshjem har ekstra behov for de oplevelser, som ny og gammel dansk kultur kan rumme.

Fremskridtspartiet forsøger direkte og indirekte at gøre kultur til noget fint, en luksus, noget eksklusivt og uvedkommende, men kultur er jo udtryk for menneskers arbejde, erfaringer og oplevelser i bred forstand. Kulturen har rod i det samfundsmæssige arbejde, er altså ikke et individuelt anliggende for et fåtal, således som man forsøger at få det til at lyde.

Det danske kulturliv er præget af modstridende tendenser og holdninger, men kulturen i dens hævdvundne udformning er ved at yige for markedskræfterne. Dominerende er en kommerciel massekultur fremmet af monopoler, præget af stigende koncentration. I film, slagermusik, kiosklitteratur, TV-serier, reklamebilleder spredt disse produkter et ensrettet og passivt menneskebillede præget af en tiltagende kynisme, antihumanisme, vold og råhed. Et blik på biografannoncernes filmtitler og reklameslogans er dokumentation nok: »24 timers hæsblæsende leg med fartdøden«, »Ligvognen kommer«, »Purung, våd og villig«, »Bissebanden«, »Karatedronningen« osv. Prøv at kigge på de udstillede bogtitler og blade, så har man en vision om, hvordan »dansk kultur« ville komme til at se ud i dagens EF-Danmark, hvis man kun lod de frie markedskræfter råde.

Den kommercielle kulturindustri udnytter menneskenes kundskabs- og oplevelsesbehov samtidig med, at den hæmmer vores muligheder for at udtrykke egne erfaringer, meninger og følelser. Den fremstiller forløjede billeder af livet og samfundet med det ene formål at tjene penge og bevare menneskene i fastlåste positioner.

Denne skræmmende tendens besvares af et stigende antal ansvarsbevidste kunstnere og kulturarbejdere, der med små midler og mange personlige afsavn skaber kunst og kultur

på trods, skaber en folkets kultur som modvægt mod markedskræfterne. I den forbindelse må man nævne, at der ikke på statens kulturbudget gives tilstrækkelige midler til den amatørbevægelse, som er blomstret op inden for musik-, teater-, film- og kunstudfoldelse, og som netop ønsker at forbinde folkelig indsigt og inspiration med professionel assistance – hvis der var penge til det.

Den statslige kulturstøtte til kunstnere og kulturformål styrker kampen mod den kommercielle og ensrettende kultur, men den er ikke tilstrækkelig. Bevillingerne bør øges samtidig med, at de stærkt hæmmende statslige afgifter fjernes.

I den forbindelse vil jeg godt lige komme ind på dette med afgifterne, momsens på kultur. Støtte til kulturlivet betragtes i al almindelighed, som om det var penge ud af statskassen, men det er faktisk meget forkert. I bedste fald kan man sige, at der kan være tale om erhvervsstøtte. For eksempel ydede Statens Kunstfond i 1977-78 i alt 1 ¼ mill. kr. i tilskud til den litterære kunst. Dea Trier Mørchs bog »Vinterbørn« alene indbragte 1 ¼ mill. kr. i moms til statskassen.

Folkebibliotekerne andrager en stor procentdel af kulturministeriets midler, nemlig ca. 25 pct., og alligevel er biblioteksvæsenet ikke tilstrækkeligt udbygget til at imødekomme befolkningens behov. Åbningstiden er begrænset, geografisk er fordelingen sådan, at der pr. 1. januar 1978 stadig var 12 ½ pct. af den danske befolkning, der måtte nøjes med et deltidsbibliotek med kortere åbnings-tid og uden fagligt uddannet leder. For slet ikke at tale om arbejdspladsbiblioteker, der trods gode forsøgs erfaringer endnu ikke hører til vort lands naturlige kulturelle service over for befolkningen.

Museerne mangler som helhed udstillingsplads og muligheder for betryggende opbevaring og konservering. Der gives ikke tilstrækkeligt til opsøgende virksomhed i skoler og på arbejdspladser, fritidscentre osv., og mange steder kunne lokale museer oprettes til stor glæde for egnens beboere.

Til uddannelsesformål kunne der også med stor ret afsættes flere penge. For blot at nævne et enkelt eksempel har den nye rektor for statens teaterskole i København netop over for pressen dokumenteret, hvordan skolen kører på løst ansatte deltidslærere uden mulighed for at bruge den nødvendige tid og

[Gertrud Stjernholm Nielsen]

skabe den nødvendige kontinuitet og tryghed i undervisningen.

Tilskudsbehovet til teaterformål, herunder især gruppeteater, opsøgende teater og amatør eksperimentalteater, er også langt større end bevillingerne. Flere små teatre kan således ikke efterkomme publikums efterspørgsel. Flere teatre kan ikke rejse så meget rundt i landet som ønskeligt, og atter flere teatre kæmper mod lukning og deraf følgende arbejdsløshed. I den forbindelse må man jo ikke glemme, at kulturarbejdere også er produktive, arbejdende mennesker, hvis virksomhed ikke blot spreder kulturel glæde, men sandelig også skaber arbejdspladser. Men måske vil hr. Poulsgaard og hr. H. C. Hansen hellere betale arbejdsløshedsunderstøttelse end give tilskud til produktive kunstneriske formål. Denne problematik rammer i øjeblikket f. eks. dansk film. Til dette formål er der i alt bevilget 13½ mill. kr. i øjeblikket inklusive den ekstra bevilling på 5 mill. kr., der har været talt om.

Filminstruktøren Henning Carlsen anslår, at der må ca. 45-50 mill. kr. til, hvis man vil sikre dansk film en årlig produktion på en 15-20 spillefilm. Får branchen ikke disse penge, må teknikere, kamerafolk og lydfolk, distributører, instruktører og skuespillere melde sig på arbejdsformidlingen uden udsigt til arbejde. Samtidig må man på baggrund af kulturcommercialiseringen stærkt advare imod, at udenlandske markedskræfter får monopol på billedmedierne, og at den danske ytringsfrihed yderligere beskæres.

Med disse få eksempler har vi villet påpege, at den statslige kulturstøtte ikke er tilstrækkelig. Der må i langt højere grad sættes på at forbinde kunst og kultur med menneskenes dagligdag. Der må sættes på arbejdspladserne, arbejdsbiblioteker, kunstudstillinger, teater, film, musik, støtte til kulturkomiteer i fagforeninger og på arbejdspladser. Der må sættes på skolernes kulturudbud, og der må investeres i udsmykning af de store boligmiljøer. Der må gives øget støtte til kulturhuse, medborgerhuse, der fungerer som samlingssteder i nærheden af beboelse, og der må slås et økonomisk slag for børns og unges kultur- og fritidsudfoldelse. Kulturel udfoldelse uanset pengepung bør være en menneskeret. Den kan også være et værn mod fremskridtspartiets sure misundelsesideologi og kulturelle proportionsforvrængning,

helt ude af trit med de virkelige økonomiske problemer.

**Første næstformand (Erlendsson):**

Jeg skal her afbryde forhandlingen om forespørgslen og gå over til næste punkt, punkt 3: Spørgsmål til ministrene.

Forhandlingen om forespørgslen vil blive genoptaget, når spørgetiden er slut.

Man gik da til:

### 3) Spørgsmål til ministrene:

1) Til undervisningsministeren af:

**Gert Petersen (SF):**

»Deler regeringen socialdemokraten Erik Holsts ønske om en fælles EF-politik for uddannelse af unge?«

(Spm. nr. 940).

Skriftlig begrundelse.

»Ungdomspolitikken i Fællesskabet«, det var det emne, som stod på EF-Parlamentets dagsorden den 23. april i år.

Forhandlingen foregik bl. a. på grundlag af en forespørgsel fra den socialdemokratiske gruppe med den danske socialdemokrat og næstformand i Parlamentet Erik Holst som medunderskriver. Heri krævedes blandt andet en EF-overtagelse af dele af uddannelsespolitikken. Det hed således i punkt 4: »Hvilke forslag har Kommissionen med hensyn til at udvikle en politik for uddannelsesvirksomhed efter afsluttet skolegang, som kunne sætte ungdomsorganisationerne i stand til mere effektivt at dække ungdommens behov, navnlig hvad angår de arbejdsløse og de dårligt stillede?«

Da Ministerrådet, og dermed medlemsregeringerne, ikke havde lejlighed til at deltage i debatten, kunne det være interessant at høre den danske regerings syn på dette forslag om at udvide EFs kompetence. Hidtil har man som bekendt hævdet, at uddannelse og undervisning ikke hørte ind under de overnationale organers myndighed.

Eller måske mener man fra socialdemokraternes side, at formålet (at »dække ungdommens behov«) er så smukt, at man kan fire på principperne om den danske selvbe-

[Indenrigsministeren]

lang række rejsekonti placeret under de enkelte udgifts- og forvaltningsområder.

Budget- og regnskabsrådet har endvidere konstateret, at indholdet af disse rejsekonti vil være af meget forskellig karakter. Kommunalpolitikeres rejseudgifter vil således omfatte udgifter ved kortere rejser inden for samme amt, rejser i forbindelse med kurser og møder indenlands og eventuelle udenlandsbesøg. Tilsvarende gælder for kommunale embedsmænd.

Budget- og regnskabsrådet har på denne baggrund indstillet, at der ikke fra indenrigsministeriets side stilles krav om udskillelse af rejseudgifter. Man finder således, at værdien af den yderligere information, som opnås ved en særskilt registrering af egentlige rejseudgifter, ikke står mål med de omkostninger, som er forbundet hermed.

Jeg kan tiltræde budget- og regnskabsrådets indstilling.

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 2, der var:

## 2) *Forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender:*

*Forespørgsel [om bevillinger til kulturelle formål] af Poulsaard (FP) og H. C. Hansen (FP).*

(Forespørgsel nr. XXVIII).

Forhandlingen genoptoges.

### **Bernhard Baunsgaard (RV):**

Jeg vil gerne begynde med at sige i anledning af mine ord for et øjeblik siden om kulturinteresse fra hr. H. C. Hansens side og bevillinger, at jeg er skam ked af, hvis mine bemærkninger kunne opfattes som et angreb på hr. H. C. Hansen. Sådan var de ikke ment. Det kunne jeg slet ikke forestille mig, for det var jo kun en gentagelse af, hvad hr. H. C. Hansen havde sagt til mig i formiddags, nemlig at han syntes, det var en skam, at vore kulturværdier blev nedbrudt, men at han ikke agtede at stemme for en særbevilling for at bevare dem. Hvis jeg har misforstået det, hvad jeg ikke mener, jeg har, eller hvis hr. H. C. Hansen er kommet til en bedre erkendelse i pausen i denne debat, vil jeg da gerne spørge igen: er det hr. H. C. Hansens agt at stemme for en særbevilling til bevarel-

se af vore kulturskatte? Det kan hr. H. C. Hansen få lejlighed til at svare på om et øjeblik, og det skulle glæde mig meget, om der lå noget bag hr. H. C. Hansens ord om at bevare vore kulturskatte, så man ville bevilge nogle millioner kroner til at lette på det.

Jeg vil derefter vende mig til selve forespørgselsdebatten, og da vil jeg gerne begynde med et par citater fra nogle af de foregående ordførere. Først fra venstres ordfører, fru Mette Madsen, der sagde, at kulturen må dele skæbne med andre af samfundets områder i en krisesituation. Og kulturministeren, der sagde, at udviklingen i kulturbevillinger er gået i stå siden 1972, og at det er indlysende, at det er nødvendigt at vise tilbageholdenhed. Kulturministeren fortsatte derefter med at sige, at man alligevel måtte gøre sig megen anstrengelse, og understregede, at det jo også var sagt i oktober. Men det, der interesserer mig i denne forbindelse, er selve denne udgangsholdning: kulturen må dele skæbne med andre. Når der skal indskrænkes, må man forstå, at også kulturen skal være tilbageholdende. Ministeren siger, at der i virkeligheden ikke har været større udvikling i kulturbevillingerne siden 1972, og at det er indlysende, at man må være tilbageholdende.

Når jeg har taget dette frem, er det, fordi jeg gerne vil rejse det spørgsmål: kan det, der ligger i disse udtalelser, være et rimeligt udgangspunkt i en krisesituation? Spørgsmålet er da for mig, om vi ikke netop i krisetider har ekstra meget brug for at besinde os på, hvad dansk kultur er. Og burde der ikke være en særlig anledning til at bevilge kultur støtte i de år, der er gået siden 1972? 1972 var det år, da vi vedtog, at vi ville samarbejde i EF med det øvrige Europa.

Der siges jo så smukt, oversat fra latin, at når der er krig, så må andet vige, herunder det åndelige liv. Jeg tror, det er en forkert betragtning. Når man tænker på, hvad der blev skabt f. eks. i England af musik under den anden verdenskrig eller i en by som Leningrad, der år igennem var udsat for konstant belejring, så tror jeg ikke på, at den gamle romerske betragtning var rigtig, og jeg tror slet ikke, at det er én, man skal prøve på at efterleve. Netop i krisetider, hvor en almindelig reaktion jo er den, at nu samler man sig om det, der engang var, bør man dog stille det spørgsmål, om man ikke skal

[Bernhard Baunsgaard]

give plads for det nye, fordi det jo har vist sig, at det, vi byggede på, ikke har slået til, for ellers havde vi ikke fået krisen. Da kan det ikke hjælpe noget, at man siger: ja men det er jo en økonomisk krise, den har ikke noget med kultur at gøre. Alt har efter min opfattelse med kultur at gøre.

Må jeg henvise til, hvad man gjorde i en af Danmarks mindre provinsbyer, da man var udsat for en krise, en ekstraordinært hård krise, i begyndelsen af 1960'erne. Det er Holstebro. Da kunne man have prøvet at klare sig igennem ved at sætte skatterne ned, men man valgte noget andet. Man valgte at give ekstra kulturbevillinger, og disse ekstra kulturbevillinger satte skub i tanker og ideer i Holstebro, ikke alene på det kulturpolitiske område, men også på alle andre områder. Derigennem klarede Holstebro sig gennem krisen og fik sat gang i alt muligt. Jeg synes dog, det var værd at overveje at prøve det også på nationalt plan, så vi i stedet for at være så forbiholdt tilbageholdende i kulturpolitikken og sige, at når vi må spare på andre ting, må vi virkelig også spare på kulturen, og at det ikke kan hjælpe noget, at man kommer med krav fra kulturinstansers side netop i disse år, spørger, om det ikke netop er det, der skal til for at gøre os åndeligt mere levende. I stedet for at følge den reaktion, som, undskyld, jeg finder så godt, desværre, og så talrigt repræsenteret i fremskridtspartiet, var det dog så ikke en idé, at vi tværtimod tog os sammen og sagde: netop nu skal vi give det nye en chance ved siden af det gamle og prøvede.

Derfor er mit svar på det stillede spørgsmål klart: netop nu bør vi prøve på at skaffe udvej for øgede kulturbevillinger. Det var da også derfor, at vi fra radikal side i forbindelse med forhandlingerne omkring dette års finanslov foreslog en forøgelse af kulturbevillingerne på 25 mill. kr. Det var ikke meget, men det var dog en begyndelse, for der er – det må enhver, selv en fremskridtsmand, indrømme – ikke meget imponerende ved danske kulturbevillinger. Hvis vi var i den situation, at vi blot én søndag kunne få en ekstratipning, ville, så vidt jeg kan skønne, overskuddet fra denne ekstratipning være tilstrækkeligt til, at kulturministerens øjeblikkelige økonomiske trængsler ville være forsvundet. Så lidt er det i virkeligheden, vi taler om.

Bruger vi bevillingerne rigtigt, dem, vi så har tilbage? Ja, det synes jeg da også der er grund til at spørge om, og jeg tror, svaret desværre må blive nej. Vor nuværende kulturminister holdt for et par år siden en tale, hvori der forekom nogle udmærkede afsnit, hvori han bl. a. forsvarede statens og det offentlige kulturbevillinger i det hele taget, idet han sagde, at på offentlige kulturbevillingers område kan vi se væk fra, at det skal give overskud – vi kan støtte det, vi af andre grunde anser for værdifuldt i kulturen.

Hvis jeg nu bruger denne målestok på de bevillinger, vi bruger fra statens side, er der da ét område, hvor man med det samme må indrømme, at desværre ligger det sådan, at her har man valgt en form for kulturstøtte, der kun kan have ét eneste resultat, nemlig kommercialisering. Det er vor teaterstøtte. Vi har nu også videnskabelige undersøgelser, der ganske klart viser, at der har været en udvikling i teaterrepertoiret væk fra det problemdebatterende, væk fra det, der sætter spørgsmålstejn ved samfundet, over til det, der bare skal underholde. Det er det, som nogle har kaldt de røde lygters tyranni. Man giver støtte til teatrene i overensstemmelse med, hvor mange pladser der er solgt. Jo mere populær en forestilling er, jo flere og jo større tilskud får man, jo flere tilskudskroner bliver der overført til teatret.

De 7 pct. af vore kulturbevillinger, vi således anvender til anden teaterstøtte tror jeg at vi kunne anvende bedre. At det så samtidig koster en forfærdelig masse kroner at administrere den ordning, vi har valgt, er en anden ting. Vi havde i statsrevisoratet for nogle år siden en undersøgelse af, hvad Arteordningen kostede, og hvis vi fordeler udgifterne pr. solgt billet ens, måtte man konstatere, at for en billet til 10 kr. var de 4 kr. administration. Jeg tror, man kunne finde en bedre måde, uden at man behøvede at være forfærdelig opfindsom.

Jeg kan i denne forbindelse ikke lade være med at gentage noget, jeg ganske kort nævnte i går: de fortvivlende mange råd og udvalg under kulturministeriet, der i realiteten intet har at bestille. Jeg understreger, for at det ikke skal misforstås, at jeg tænker ikke her på kunststøttens 3 mands udvalg; det har i høj grad et arbejde. Jeg tænker heller ikke på det udvalg på 3, der skal rådgive ministeren om teater. Nej, jeg tænker på noget så for-

[Bernhard Baunsgaard]

tvivlende, som at man sætter 319 mennesker rundt omkring i amterne til at diskutere, hvad Danmarks Radio sender, uden at man i realiteten giver dem større chance for at få indflydelse nogen steder. De kan bare snakke om det. Tror man virkelig, at dette er en demokratisering af dansk kulturliv?

Vi har i disse år ikke fået én eneste lov fra kulturministeren, uden at der har været disse omsvøbsdepartementer. Vedrørende museerne tror jeg ikke man er nået helt op på 319, dér er det kun 311, man har siddende rundt om i amterne. I går forhandlede vi om fordelingen. Jeg tror, det fra statens side var 4 mill. kr. Det skulle der et forretningsudvalg og et repræsentantskab på indtil 24 medlemmer til at tage sig af. Det må kunne laves bedre.

Må jeg derefter om kulturstøtten sige i øvrigt, at der er også i høj grad grund til at sætte spørgsmålstegn ved den måde, vi har brugt vore penge på, når vi kommer til museerne. Jeg vil gerne, for at der ikke skal være nogen misforståelse, gentage, at jeg er overbevist om, at den eneste rimelige måde at klare vore museer på er at bevilge dem flere penge. Nu er vi jo også kommet i den situation, at vi har en konservatoruddannelse af et sådant omfang, at det vil være rimeligt at bruge flere penge på konservering.

Jeg kan ikke lade være med her at stille ministeren det spørgsmål: hvorfor har vi aldrig i folketinget fået overladt til drøftelse den beretning, som nationalmuseet sendte os om, hvor forfærdende dårligt det stod til med konserveringen på nationalmuseet, så vi dog kunne begynde at tage hensyn til det ved særbevillinger? Jeg ved godt, at den blev sendt til kulturudvalget sidste år, for det var mig, der bad om det, men den blev aldrig drøftet, og ministeren fik den i januar-februar sidste år. Der havde været god tid til at drøfte den forud for forrige års finanslov, og der havde været endnu bedre tid forud for dette års finanslov. En af de ekstrabevillinger, vi foreslog, var netop til konservering.

Må jeg ikke afsluttende sige, at jeg tror, det ville være i det danske samfunds interesse, om vi tog hele vor kultursituation mere alvorligt, at vi bevilgede mere til kulturen, for det er jo vores eneste mulighed for at gøre hele tilværelsen bedre. Hele vor livsholdning bygger jo på den kultur, som vi afspiser med bevillinger, der er så ynkeligt

små, at vi må konstatere, at bare én søndags ekstratipning ville give hele kulturlivet et løft i Danmark. Det er for ringe.

(Kort bemærkning).

H. C. Hansen (FP):

Det, der kalder mig herop, er naturligvis hr. Bernhard Baunsgaards bemærkninger om fremskridtspartiet. Der er ingen i dette folketing, heller ikke fremskridtspartiets medlemmer, der ønsker de danske kunstskatte destrueret. Hr. Bernhard Baunsgaard kan jo ikke have deltaget i møderne i kulturudvalget. Da vi sidst havde samråd med ministeren, hvor vi drøftede museerne på baggrund af rapporten af 22. januar, som i al beskedenhed jeg havde været årsag til blev fremskaffet, fremgik det af kulturministerens indlæg, at det ville koste ca. 70 mill. kr. at bringe de museer, der hørte ind under kulturministeriet, i tilfredsstillende stand. Jeg spurgte ministeren, om han var indstillet på at ville skaffe disse 70 mill. kr. ved besparelser på kulturministeriets budget. Det blev der svaret nej til. Kulturministeren har den opfattelse, at disse penge kun kan skaffes på én måde, nemlig gennem en ny bevilling, og det vil mit parti ikke deltage i. Og så bliver i hvert fald jeg helt splitterravende tosset, når vi så er udsat for, at ministeren her for nylig kommer med finansaktstykker – jeg tror, det er nr. 341-346 – til finansudvalget, hvor der ikke er medtaget nogen som helst bevillinger til museerne bortset fra et beløb på 250.000 kr. til Tøjhusmuseet.

Vi er i fremskridtspartiet utilfredse med den kulturpolitik, som socialdemokratiet fører, og som støttes bl. a. af det radikale venstre, men det har intet at gøre med, at vi ikke elsker vore smukke, gamle museer lige så højt, som de radikale gør. Vi finder det også helt forkert, at vores museumsledere bliver umyndiggjort i den grad, som de gør, idet de skal aflevere deres penge til finanskassen. Når en så dygtig pige som fru Hanne Finsen, Den Hirschsprungeske Samling, kan skaffe 50.000 besøgende ind at se Skagensmalerne, kan det ikke være rigtigt, at hun skal aflevere alle pengene til finanskassen. Der er noget helt forkert i vores behandling af disse sager. Det kan ikke nytte noget, at hr. Bernhard Baunsgaard prøver på denne sædvanlige gammeldags politiske facon at skubbe politi-

[H. C. Hansen]

ske modstandere noget i skoene. Jeg er vred over det.

**Formanden:**

Jeg påtalte ikke udtrykket »spliterravende tosset«, da det var en selvkaraktæristik. Ellers havde jeg nok været nødt til det.

(Kort bemærkning).

**Bernhard Baunsgaard (RV):**

Det blev vel også helt uoverkommeligt, hvis man skulle påtale alle platheder fra fremskridtspartiets repræsentanters side, så det kan jeg da godt forstå.

Ingen i fremskridtspartiet ønsker at se vore kulturskatte destrueret, siger hr. H. C. Hansen. Men man sætter dem altså ikke så højt, at man vil bruge penge til dem. Kun hvis man kan få besparelser igennem. Man gør sig end ikke den ulejlighed at foreslå en anden fordeling af kulturpengene. Det kunne man jo have gjort i forbindelse med finanslovsforslaget. Man skal bruge 70 mill. kr. på det nu, men man må være klar over, at venter man bare nogle år, bliver det ikke 70 mill. kr., for så er de ting, der skal reddes, forsvundet.

Jeg må gentage, hvad jeg tidligere har sagt om fremskridtspartiets politik på dette som på flere andre områder. Det kan kun være udtryk for hykleri, hvis man står her og virkelig alvorligt mener, at man bør bevare vore kulturskatte, og så ikke vil give 5 øre til dem.

(Kort bemærkning).

**H. C. Hansen (FP):**

Hr. Bernhard Baunsgaard brugte udtrykket »hykleri«. Nu kan jeg ikke lide, at man bruger disse udtryk om hinanden her i folketinget, men hr. Bernhard Baunsgaard har haft et medansvar for museerne gennem mange, mange år og har haft en indflydelse på regeringsmagten, som fremskridtspartiet aldrig har haft. Hr. Bernhard Baunsgaard har vidst, at disse ting foregik med museerne, men har lukket øjnene for det, og nu kommer hr. Bernhard Baunsgaard så her og retter beskyldninger mod andre partier. Hr. Bernhard Baunsgaard er i allerhøjeste grad medansvarlig for, hvad der er sket på de danske museer, og hr. Bernhard Baunsgaard kan ikke fralægge sig ansvaret for det.

**Chr. Christensen (KrF):**

Ser man på den første del af den stillede forespørgsel, fremgår det klart, at fremskridtspartiet ikke mener, der bør ske en forøgelse af skatteborgernes tilskud til kulturelle formål, og årsagen er at finde i statens hastigt voksende gæld og underskud. Man kunne jo få den tanke, at forbeholdet kun gælder, når statens underskud og gæld vokser, altså en holdning dikteret af de økonomiske forhold og ikke en principielt negativ holdning til støtte til kulturelle formål. Efter de udtalelser, der er faldet fra hr. H. C. Hansens side i denne debat, er det måske for positiv en holdning at tillægge forespørgerne.

Hvis man ser på sidste del af forespørgslen, kan man se, at forespørgerne indkredser de områder, hvortil begrænsningen af skatteydermidler skal finde sted, til at omfatte de såkaldt kulturelle formål, som finder nåde hos de af staten udpegede nævn og udvalg m.v. Nu ved jeg ikke, om der under m.v. skjuler sig institutter og fonde som f. eks. filminstituttet og Kunstfonden. Men jeg vil gerne spørge forespørgerne, om deres uvilje til at anvende skatteydermidler til disse formål er principiel og generel, eller er uviljen kun bestemt af en for tiden negativ økonomisk udvikling?

Selv om jeg ikke kan lide den negative form, forespørgslen har fået, kan jeg forstå og til en vis grad også dele forespørgernes frygt for at have stillet skatteydermidler til rådighed for nævn, udvalg, institutter og fonde, uden at man fra folketingets side kan stille disse til ansvar for forvaltningen af de givne midler. Men det skyldes jo ganske enkelt, at folketinget gennem sine love om kunststøtte har skudt ansvaret fra sig og den ansvarlige minister og lagt det over til bestyrelserne for de nævnte udvalg, nævn, institutter og fonde.

Kristeligt folkeparti har gang på gang her i salen stærkt fremhævet nødvendigheden af, at ansvaret for de midler, der stilles til rådighed for kulturelle anliggender og aktiviteter, placeres hos den over for folketinget ansvarlige minister. Til forståelse herfor behøver jeg blot at nævne støtten til den aldrig producerede Jens Jørgen Thorsen-Jesusfilm, Solvog-nens aktiviteter, Bent Hallers bøger, og for at være helt aktuel kan jeg også nævne visse opsøgende børneteatre, der uden forældrenes

[Chr. Christensen]

viden og godkendelse gennem teaterforestillinger båret af et forrående og forsimplet sprog søger at nedbryde forældrenes påvirkning af børnene og bibringe dem holdninger, der strider mod forældrenes. Dertil kommer, at en del af disse teatergruppers repertoire er båret af en klar politisk målsætning. En sådan politiserende kunst bør efter vor opfattelse slet ikke støttes af det offentlige, men henvises til støtte fra interesserede politiske partier, hvis ærinde de i virkeligheden går.

Vi har ikke noget imod, at der i nævnt udvalg og bestyrelse sidder kunstnere og kunstkyndige folk, der kan være rådgivende for de bevillende myndigheder, men ansvaret for forvaltningen af midlerne må ligge hos ministeren. Regeringen og dermed kulturministeren har ikke ønsket at fremsætte forslag om ministeransvarlighed på disse områder, og det er beklageligt, for en af forudsætningerne for at skabe forståelse i befolkningen for støtte til kulturelle formål er, at bevillingerne forvaltes under ansvar over for folketinget, og at misgreb som dem, jeg har omtalt, undgås.

Lad mig sige det klart: kristeligt folkeparti ønsker støtte til kulturelle formål. Derfor er det også væsentligt, om vi kan skabe baggrund derfor i befolkningen. Kristeligt folkeparti vil stærkt fremhæve, at vi i Danmark har en kulturarv med et dybt, kristent indhold, og at kulturpolitikken derfor må være båret af respekt for denne arv. Vi opfatter kultur i bred forstand som værende de værdier, der gør livet rigere gennem undervisning, kunst og fritidsaktiviteter, og vi ser i kunsten en afspejling af menneskets muligheder på godt og ondt.

Velfærd og trivsel i et samfund beror ikke alene på økonomi, men i langt højere grad på sindelag, på holdning og på medansvar. Kunsten kan være en vigtig faktor både med hensyn til holdningsdannelse og med hensyn til at gøre livet rigere at leve. Jeg tænker her både på den litterære og den musiske kunst og ikke mindst på den bildende og skulpturelle kunst, som ved placering rundt omkring i vort land, på skoler, institutioner, alderdomshjem og sygehuse dagligt er med til at berige menneskelivet. Bygningskunst og kunsthåndværk følger sig ind i denne kæde af kunstudfoldelse, som udgør en del af vor kulturarv og – vil jeg gerne tilføje – ikke mindst vor kristne kulturarv. At bevare den-

ne og at give mulighed for øget kunstudfoldelse er en opgave, samfundet må prioritere højt.

Kristeligt folkeparti vil ganske særligt opmuntre den kunst, der fastholder menneskeværld og ansvar. Samfundet må værne om den kunstneriske ytringsfrihed, som det efter vor opfattelse er sket i de tilfælde, jeg nævnte før.

Under hvilken form skal staten så yde støtte til kunsten? Vi går ind for, at det offentlige støtter skabende og udøvende kunst, først og fremmest ved, at det offentlige stiller kunstnerne arbejdsopgaver. Det vil sige, at støtten i første række bør ydes til kunstværket fremfor til personen. Offentlige indkøb af kunst til anbringelse i institutioner, skoler og hjem og finansiering af udsmykningsopgaver ved for offentligheden tilgængelige bygninger bør også prioriteres højt. Vi må gøre mere brug af kunstnerne og ad den vej sikre dem et rimeligt udkomme.

For det andet mener vi, at støtten bør ydes til stipendier af kortere eller længere varighed og til rejser og ophold, der har uddannelsesmæssigt sigte.

Vi har, som det allerede har været nævnt her i debatten, store kunstneriske værdier på vore museer og kunstneriske samlinger. Det er særdeles vigtigt, at de bevares, og det er jo et spørgsmål, om det på finansloven afsatte beløb er tilstrækkeligt.

Jeg vil gerne sige til hr. H. C. Hansen, at efter vor opfattelse er det sådan, at selv i økonomisk dårlige tider har vi ikke råd til at lade disse værdier smuldre hen. Her er det et spørgsmål om at prioritere rigtigt.

Det er af afgørende betydning, at hjemmene fortsat har muligheder for at fungere som kulturelle arnesteder, men levestandarden og den øgede frihed gør det muligt for de fleste at beskæftige sig med ikke-materielle værdier og aktiviteter. Kristeligt folkeparti lægger derfor vægt på, at miljøet uden for hjemmet indrettes sådan, at der er gode samlingssteder for børn og unge og ældre med, sådan at de alle kan få mulighed for at aktivere sig selv og udfolde sig kunstnerisk. Derfor må vi i højere grad støtte uddannelsesinstitutioner, foreninger og grupper på amatørbasis til fremme af skabende kunst, litterært, billedmæssigt, musisk og dramatisk.

Den bedste forståelse for kunst opstår nok hos de mennesker, der selv har været med til

[Chr. Christensen]

at skabe kunst. Dramatisk og musisk kunst udført i skolerne af eleverne selv vil nok også give mindst lige så stor en oplevelse for aktørerne, som hvis de var passive tilskuere ved en af de opsøgende teatergrupperes forestillinger.

Og så må vi i højere grad, end tilfældet er nu, inddrage borgerne i de forskellige egne af landet i forvaltningen af midlerne, der passerer gennem Statens Kunstfond. Det vil formentlig give større respekt for landets kunstnere og øge interessen for deres arbejde – og det fortjener vore kunstnere – og de enkelte borgere vil fornemme, at de er mere direkte medbestemmende end hidtil. Jeg tror også, at befolkningen gennem en aktiv kulturpolitik vil blive mere bevidstgjort over for kunstnerens indsats og blive tilskyndet til i højere grad at anskue kunsten som et levende, stadig foranderligt udtryk for tidens, samfundets og tilværelsens måde at præge os på. Kunsten vil da i højere grad opnå velvilje og forståelse for, at den er det tidens spejl, som er dens inderste idé og intention.

#### Mølgaard (DR):

Danmark er et lidet, fattigt land, sagde Poul Martin Møller for en rum tid siden, da man havde en forpjusket økonomi, men dog nogle frihedsgrader, en uafhængighed for vort land, der skabte muligheder for de danske for at udfolde sig, og det anså han for det væsentlige, sådan at der dog var grund til optimisme.

Økonomi er ikke alt og slet ikke altafgørende, men forespørgerne har ret i, at der er begrænsede økonomiske ressourcer til rådighed. Skattetrykket har nået et omfang, der gør spendərbuksemanerer fra offentlig side uansvarlige næsten uanset hvad eller til hvilket formål. Der kan faktisk ikke trækkes mere ud af dette lands skatteborgere, medmindre man vil erstatte de nuværende bremses på initiativet med egentlige spærreklodser udløsende en rent ud sagt fysisk blokade over for bevægelse i samtlige dette lands tandhjul. Men selvfølgelig kan der da omfordeles inden for statsbudgettet. Visse opgaver kan skæres væk, andre kan omprioriteres. Det er da også godt det samme, fordi der er væsentlige, uløste opgaver, som der må afsættes flere midler til af sociale, humanitære rimelighedshensyn, nå ja, af kulturbetingede hensyn. Sådanne opgaver ligger i det kvanti-

tative væsentligst uden for ministeriet for kulturelle anliggenders auspicer; det gør de kulturelle udfoldelser i dette land for øvrigt jo også, uanset næsten hvilken definition man arbejder ud fra på kulturbegrebet.

Retsforbundet ønsker, at kulturlivet udfolder sig i fuld frihed, uanset om ministeren for kulturelle anliggender kan finde, at argumentationen herfor hviler på letfærdige betragtninger. På bjerget er frihedsbestræbelser i øvrigt i reglen blevet afvist med netop sådanne argumenter. Det er et fast element i samfundsudviklingsprocesserne rundt om i verden.

Retsforbundet ønsker hverken drivhus-, gødsknings- eller lugningsbestræbelser fra statens side for at påvirke kulturlivets udfoldelser og udvikling. Statslige kuvøser eller giftskabe som remedier for en styring eller styren uden om kulturelle aktivitetsformer er os bestemt imod. Frihed er det bedste guld. Censur, beskatning eller tilskud er midler, der nok, hvis der havde været tale om gartneriteknik, kunne have været anerkendelsesværdige for at opnå det, man kalder kulturplanter, men på kulturlivets områder skal der ikke ske centralistisk, statslig florapåvirkning. At lade 100 blomster blomstre og 100 tanke-skoler kappes er politikken for at befordre kunstens og videnskabens fremgang og en blomstrende kultur i vort land. Det var det, der skulle til ifølge en østerlandsk vismand, næsten ordret citeret. Denne vismand har dog også i mere end én forstand formået at få mange til at se rødt, men det bliver hans filosofi på dette punkt ikke ringere af. Dens rigtighed er universel og også gældende i dette lille dronningeri, uanset at dronningens minister er uenig.

Her står jeg, jeg kan ikke andet, sagde en vismand, af lutter overbevisning for nogle århundreder siden i kamp mod pavevældet, i kamp for at få religionsfrihed. Vi står i dagens Danmark langt fra det ønskemål, man ud fra en liberal kulturpolitik tankegang kunne ønske sig, og vi skulle gerne komme videre fremfor at stå i stampe. Retsforbundet vil gerne videre, men vi vil vurdere nøje, ja, sortere nøje, de skridt, vi kan og vil tage, sikre os, at de går i retning af en reelt større frihed for den kulturelle udfoldelse i vort folk og ikke i modsat retning.

Vi må erkende, at vejen frem langtfra er klar til kørsel for fuld speed. Der er et kom-

[Mølgaard]

fortabelt flertal for 95 pct. af tilskudspolitikken, som denne regering fører, i dette folketing, men på enkelte områder viser der sig virkelige revner i sammenholdet blandt dem, der bakker regeringen op. Det er på helt specielle områder. Dér, hvor de kulturelle udfoldelser fjerner sig fra det harmløse og bliver kontroversielle, dér, hvor man går fra den bedøvende ligegyldighed til debatskaben, fra somapåvirkningseffekt til vækkelser og eksperiment, kommer flertallet for kulturstøtten fra tid til anden i fare her i folketinget.

Retsforbundet, der principielt ønsker, at kulturlivet skal udfolde sig i frihed for censur eller tilskud, kunne i flere situationer tilsyneladende vippe flertallet på kulturpolitikens område. Men en nøgtern analyse af, hvor det ville føre hen i forhold til vort egentlige mål, får os afgjort til at lade være. Man skal ikke vente at finde retsforbundets støtte til isolerede anslag mod eksperimentelle, debatskabende kunst- og kulturudfoldelser, som bidrager til opgør med vaneforestillinger og kulturkonservatisme. Den spekulation i bedsteborgerlighed og vanetænkning samt aflukkethed over for nytænkning, som sådanne bestræbelser reelt udspringer af, afviser retsforbundet. Vi nægter at medvirke til snæversynets pleje og den hykleriske forargelses fremturen netop ud fra det frisind, der er kendetegnende for vort kulturpolitiske syn. Men vi undlader heller ikke at hæve pegefingern over for alle, der hylder formynderssystemet på kulturlivets område. Perspektivet ved denne politik kan lynhurtigt blive den politiske kulturcensurs græsselighed.

Retsforbundet finder netop ud fra frisindede betragtninger, at skal der overhovedet være mening med en kunst- og kulturstøtte, som der altså er flertal for, ud over på kulturmindebevarelsens og uddannelsens område, skal det da i hvert fald være på områder, som man med multientertaineren Simon Rosenbaum vel kunne betegne som »impresariofunktionsområderne«. Ifølge ham er en impresario jo én, der holder unge kunstnere frem, som ikke kan selv. Skal en støtte have mening, kan det ikke være på de veletablerede områder. Det må være en støtte til de svage led i produktions- og formidlingsprocessen. De, der spekulerer i fy-tilkendegivelser og billig forargelse, i reglen baseret på mangelfuld indsigt over for nøgleord som gadete-

atre, børneteatre, eksperimentalscener, workshop, filmskole, båndværksted osv., skal altså ikke i almindelighed regne med at få retsforbundet med på vognen. Men en mere omfattende – på helt andre end på den billige bedsteborgerforargelse baserede præmisser – omfordeling og dermed på mange områder beskæring af den statslige kulturstøtte medvirker vi selvfølgelig gerne til.

Vi vil gerne afskaffe det officielle, offentligt kassebedrøvende smagsdommeri, som de forskellige, ofte klikeagtige udvalg og nævn administrerer. Oscar Wilde hævdede jo, at hvis man var en virkelig kunstner, blev man ikke århundredets mundstykke, men evighedens mester. Disse nævn og udvalg er vel alle velegnede til at fremelske mundstykkeproduktion og til gensidig bekræftelse på det værdifulde deri, men retsforbundet fløjter ikke med.

Det hører med til retsforbundets omprioriteringsønske, at vi gerne yder støtten til visse kulturformidlingsprocesser og til museer og samlinger til sikring af væsentlige nationale kulturminde og klenodier. Vi vil endda ikke stille som betingelse, at disse merbevillinger nødvendigvis skal finansieres ved nedskæringer andre steder inden for samme ministerium. Vi vil endda hellere end gerne være med til at sikre denne finansiering af museumsdrift ved at spare penge på f. eks. erhvervsstøtte. Kan vi mon også få hr. Bernhard Baunsgaard til på de radikales vegne at være med til at skaffe finansiering af en forsvarlig arkiv- og museumsdrift ved at standse Hedeselskabets statsbetalte naturødelæggelsesarbejde på dræningens og afvandingens område? Det ville være dobbelt effektiv kulturpolitik og dobbelt bevaringsværdige værdiers sikring.

Kunne hr. Bernhard Baunsgaard give et sådant tilsagn, var han næsten værdig til en af de livslange hædersydelser, som ellers er en uting helt ude på kulturformidlingens overdrev, men helt central i den officielle kulturpolitik.

**Waldorff (VS):**

Jeg vil starte med en bemærkning til retsforbundet. På baggrund af udtalelserne om frisind og om at støtte de svage led, forstår jeg ærlig talt ikke et kuk af, hvorfor retsforbundet har tænkt sig at stemme nej til børne-

[Waldorff]

teaterloven. Det var dog ellers et af de mest oplagte områder netop med de to begrundelser. Det kan være, vi får en forklaring i morgen.

Jeg synes, at denne forespørgsel, på trods af at niveauet ellers ikke er for højt, er usædvanlig malplaceret. Der har været et utal af forespørgsler og førstebehandlinger af forskellige kulturpolitiske forslag i det sidste års tid eller to, og jeg kan ærlig talt ikke se, hvad dette skal gøre godt for. Jeg synes også, det har vist sig, at det var svært for partierne at finde på noget særlig nyt at sige i denne anledning, og jeg skal ikke lægge skjul på, at det også vil være svært for VS at finde på noget nyt at sige.

Heller ikke forespørgslens formulering adskiller sig meget fra de platheder, vi plejer at få serveret fra fremskridtspartiets side. Den sammenkædning mellem udlandsgæld, kasseunderskud og så den statslige kulturstøtte er der heller ikke noget nyt i, og der er specielt ikke noget som helst originalt i den. Jeg har faktisk ikke lyst til at begynde en diskussion om fremskridtspartiets kulturpolitik. Den kulturpolitik, man har, hænger sammen med den øvrige politik, som fremskridtspartiet står for, og der er også en logisk sammenhæng mellem den introduktion til den kulturpolitiske stenalder og så den tilbagevenden til en kapitalismeform, som resulterede i to verdenskrige, som fremskridtspartiet står for. Af samme grund er fremskridtspartiets politik helt igennem ubrugelig, også ud fra et borgerligt synspunkt. I modsætning til mange andre borgerlige partier har fremskridtspartiet aldrig forstået, at kapitalismen ikke i den fase, den er i, har brug for de direkte konfrontationer imellem klasserne, som fremskridtspartiet ønsker at fremme. Fremskridtspartiet har heller ikke forstået – sådan som dog flere andre af de borgerlige partier har forstået, f. eks. venstre – at det, som kapitalismen har brug for i dag, er, at man kan opsuge tilfredshed, at man kan regulere utilfredshed, at man kan manipulere de sociale og kulturelle behov, som mennesker har, at man kan give tilbud om erstatningstilfredsstillelse igennem f. eks. en forlorn underholdningsindustri, men at man samtidig opretholder et liberalt – som det hedder – kulturudbud og -tilbud, som dels kan legitimere undertrykkelsen på en række andre områder, dels kan indgå som en slags

incitament for forskellige gruppers sociale opstigning i samfundet. Det fatter fremskridtspartiet ikke, og det er nok baggrunden for, at fremskridtspartiet i virkeligheden har sværere ved at slå igennem med deres kulturpolitiske hetz end partier som centrumdemokraterne og de konservative.

Det er ikke det samme som, at fremskridtspartiet er et helt igennem ufarligt parti, selv om det er antikveret og ude af trit med realiteterne. Fremskridtspartiet kan godt gå hen og blive farligt en dag, hvor konfrontationerne af andre grunde bliver tilspidset, og det kan blive farligt, fordi den ideologi, som fremskridtspartiet bærer frem, kan bruges som en slags selvretfærdiggørelse, som en slags identifikationspunkt for et aggressivt småborgerskab og i en sådan situation ligesom kan være med til at give et sådant aggressivt småborgerskab en selvfølelse, en følelse af egen værdi i en situation, hvor det er truet socialt og økonomisk. Det er det, som vi har set før hos – som folketingets høje formand ved en anden lejlighed har udtrykt det – »en nabo ikke så langt mod syd«.

Ellers synes jeg, der er mere grund til at interessere sig for, hvorfor højresynspunkterne på kulturområdet trods alt har så meget vind i sejlene, som de har. Det er meget ligetil på en række områder, hvor der er kapitalinteresser mere direkte involveret. Det er meget forklarligt, hvorfor der rejses en storm, når der laves en partisk udsendelse om EF i radio eller fjernsyn, altså ud fra et modstandersynspunkt, og hvorfor der er dyb tavshed, når det er ud fra et tilhængersynspunkt. Tilsvarende er det også meget forklarligt, at den samme situation opstår omkring akraftudsendelser og sådan noget. Men det er mindre ligetil, når man skal forklare den hetz, som i adskillige år har kørt imod kunsthånd og teaterstøtte og musiklov og sådan nogle ting. Umiddelbart indeholder disse ting ikke nogen trussel imod de herskende tilstande i samfundet, og de støttebeløb, der er tale om, er så latterligt små, at det i hvert fald heller ikke kan gøre ondt nogen steder.

Jeg mener sådan set kun, det kan forklares på den måde, at kulturpengene er givet ud sådan, at de er med til at opretholde det, som jeg plejer at kalde en elitekultur, hvilket plejer at vække en del utilfredshed. På trods af at den socialdemokratiske kulturpolitik har haft som et erklæret mål at sikre en de-

[Waldorff]

mokratisering, har resultatet alligevel været en opretholdelse af klasseskel inden for kulturaktiviteterne. Selv efter den indsats, som man har gjort op igennem tresserne, var det stadig væk sådan, at det var borgerskabet, der gik i teater og læste de nye bøger af de danske forfattere, mens arbejderklassen og det meste af småborgerskabet stadig væk gik til fodbold, groft sagt. Problemet har været og er stadig væk, at det samfund, vi lever i, ikke har ønsket og heller ikke ønsker at bruge midler på at sikre befolkningens egen aktive deltagelse i den måde, som samfundet indrettes på, den måde, som deres egen tilværelse indrettes på. Det er nemlig det, kulturaktiviteter må handle om, hvis det skal være vedkommende. Hvis det ikke er vedkommende, så sker der det, at det bliver nemt for partier som fremskridtspartiet, CD, kristeligt folkeparti og sådan nogle at kanalisere forskellige samfundsgruppers sociale aggressioner over på det forhold, at de er med til at betale noget, som de ikke umiddelbart kan se at de selv får noget ud af, men som de synes de kan se at andre i hvert fald får noget ud af.

Derfor er de borgerlige partiers succes med denne kulturhelt dybest set ikke andet end en erklæring om, at den statslige kulturpolitik er gået fallit. Det synes jeg også er en erkendelse, man kan se har bredt sig ind i socialdemokratiet. Jeg mener sådan set, det var det, der var det centrale i den diskussion, som blev knust fra starten, men som blev forsøgt rejst i den såkaldte socialdemokratiske kaffeklub. Det var i hvert fald den fornuftige diskussion, som lå i det, men som aldrig rigtig kom frem.

Kulturministeren kom for nylig med en udtalelse, som faktisk gjorde indtryk på mig, og som har noget med dette at gøre. Han sagde nemlig ved et møde om massekommunikation, som vi begge to deltog i: »Jeg opfatter det ikke som kommunikation, at folk sidder placeret foran en kold skærm. Jeg mener, det er helt andre ting vi skal satse på. Det er sådan noget som forsamlingshuse.« Citatet er ikke ordret, det er efter hukommelsen, men indholdet var det nævnte. Jeg ville sådan set godt for at få noget konstruktivt ud af denne diskussion, som er dødssyg og meget svær at få noget konstruktivt ud af, spørge kulturministeren, om man kunne forestille sig, at sådan noget faktisk blev fulgt op i

form af et lovforslag. Jeg mener, det er rigtigt, hvad kulturministeren sagde. Jeg mener, at det er enormt vigtigt at satse på sådan nogle ting, som her er kaldt forsamlingshuse, men som jeg plejer at kalde beboerhuse, aktivitetshuse o. lign.

Hvis vi kunne få et tilsagn om, at ministeren i hvert fald kunne tænke sig at prøve at lave et lovforslag om sådan noget, så kunne vi komme ind i en ret spændende diskussion, nemlig: hvordan skal det gøres? Finansieringen er selvfølgelig vigtig. Omfanget – hvor mange skal vi have? – er vigtigt, men især er det vigtigt at diskutere, hvordan man kan sikre en brugerstyring af disse forsamlingshuse og aktivitetshuse, fordi netop brugerstyringen, altså den direkte indflydelse, som brugerne har på, hvad et sådant hus, et sådant samlingssted, skal bruges til, er fuldstændig afgørende for, at det bliver noget, som også er vedkommende for folk. At folk altså ikke får en følelse af, at nu kommer der er nyt flot kulturinitiativ, som skal presses ned over hovedet på folk, men at det bliver et tilbud om finansiering, om nogle rammer, og så er det op til folk at diskutere inden for et lokalsamfund – hvor stort det så skal være, det må man diskutere – hvad man ønsker at bruge det til, hvad det kan bruges til. Sådan noget ville jeg meget gerne diskutere med socialdemokratiet, det mener jeg der er perspektiv i at diskutere. I øvrigt vil jeg sige, at jeg anser det for fuldstændig formålsløst at tage en kulturpolitisk diskussion på baggrund af et oplæg fra fremskridtspartiet, og det er ikke ændret af, at oplægget har haft den specielle udformning, det har haft i dag. Man kan ikke diskutere kulturpolitik med fremskridtspartiet. Sådan er det.

#### **Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):**

Man kan undre sig lidt over, hvem vi egentlig fører denne kulturdebat for. Det er dårlig nok alle ordførere, det er slet ikke folketinget, tilskuerpladserne er heller ikke overvældende besat, og i presseløgen er der kun én mand, og han græder. Det kan jo være lidt svært at samle interessen.

Jeg vil gerne begynde med at sige, at jeg var glad for det, hr. Melchior sagde om ministeransvarlighedsloven, for det sparer mig for at sige det. Det var nøjagtig det, hr. H. C.

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Hansens udtalelser kunne føre til. Jeg vil også sige, at det er det, hr. Chr. Christensens udtalelser kan føre til. Med en ministeransvarlighedslov og med den sammensætning, folketinget har, skulle man så vurdere hver gang, om ministeren nu havde givet til noget, man kunne lide eller ikke kunne lide? Vi vil bevæge os fra ministerstorm til ministerstorm på den måde, samtidig med at man ikke vidste, hvilken minister der nu sad, og hvilken smag han havde. Det ville være en ganske uantagelig og urimelig form, ikke egnet til at føre en fornuftig kulturpolitik.

Hr. H. C. Hansen kom ind på en række forskellige problemer og nævnte også den med skattedyderpengene. Det var også noget, hr. Glensgård var inde på. Det med skattedyderpenge, gælder det kun på kulturens områder, at dér skal man bestemme, hvad man vil betale til, eller gælder det for forsvaret, gælder det på socialområdet, gælder det på undervisningsområdet? Det må da have den samme prioritet de forskellige steder, og dér måtte det da være meget mere vigtigt for den enkelte skattedyder, al den stund kulturministeriets budget udgør 1 pct. af de 110 mia kr., medens alle de andre områder udgør langt mere. Dér var der noget at spare, dér var der noget at tjene.

Flere taler om, at man så gerne vil være med til at bevare museer, at nationalmuseet er blevet en destruktionsanstalt, og jeg ved ikke alt det, der blev sagt. I relation til de bemærkninger der kom om nationalmuseet, vil jeg gerne sige, at det er klart, at nogle af de 38 mill. kr., man talte om, skyldes et efterslæb, foranlediget af besparelser, men langt den største del er jo et resultat af nedbrydning, af forurening og en hel række andre ting, der er kommet gennem det sidste tiår, og som vi bl. a. skulle kunne klare ved hjælp af konservatorer. I den forbindelse kan jeg i hvert fald glæde mig over, at det lykkedes mig i 1973 at få oprettet konservatorskolen, hvis første hold udgår i år, og som nu hvert år vil sende konservatorer ud. Det betyder, at vi kan lægge en langsigtet plan for arbejdet med at gøre vore nationale skatte i stand. Selv om vi havde bevilget alle pengene, havde vi ikke kunnet gøre det før. Vi havde heller ikke kunnet købe udenlandsk arbejdskraft, for sagen er, at det er et problem i alle lande at skaffe konservatorer på grund af hele den udvikling, vi er inde i. Jeg besøgte

for nylig Athen og var på Akropolis. Der er snart kun plasticafstøbninger tilbage af det oprindelige Akropolis, fordi originalerne er blevet bragt indenfor og anbragt i lufttætte museer osv.

Det er den ene side. Om den anden side af dette problem vil jeg gerne sige, at når der har været en usikkerhed, så er det jo også, fordi der ikke har været noget samlet tilsyn med disse ting. Den ene hånd har ikke altid vidst, hvad den anden gjorde. I 1976 fik vi en ny museumslov med bl. a. statens museumsnavn, som har hånd i hanke med disse ting, og som kan lave en analyse af, hvad der sker de enkelte steder. Det har vi ikke haft en samlet mulighed for før. Det er noget af det, der har betydning, og som også betyder, at vi nu får rapporter om, hvordan det står til de forskellige steder. Det synes jeg er væsentligt at understrege.

Jeg glæder mig alligevel over det, hr. H. C. Hansen sagde, især i relation til det, der stod i bemærkningerne til et ændringsforslag til tredje behandling af forslag til finanslov for finansåret 1979, ændringsforslag nr. 1795, nemlig:

»Den overletsindige økonomiske politik, som folketingsflertallet har ført siden 1960, udelukker, at skattedyderne får råd til at bekoste museumstilskud fra og med finansåret 1981 og adskillige år frem.

For finansåret 1979 foreslås en besparelse på ca. 50 mill. kr., således at museumsforvaltningen får rådighed over et nettobeløb på 54 mill. kr.

Inden for denne beløbsramme må der betales depotopbevaringsomkostninger for de samlinger, der eventuelt ikke længere kan være åbne. Disse må være oplagret forsvarligt eller afhændede inden udgangen af finansåret 1979. I takt med at folk gennem indkomstskatteafviklingens gennemførelse får rådighed over egen indtjening, vil der nok herefter ske en stigende tilgang af frivillige bidrag til statens museumsvesen.«

Så naive kan selv ikke fremskridtsfolk være. Det er der vel ingen der tror på. Nu står man her og siger, at man vil være med til at bevare tingene, samtidig med at man vil skære budgetterne væk, skønt alle vi andre står og siger, at hvis tingene skal bevares, så må vi have bevillinger til det. Det kan der ikke være megen rimelighed i. Men det skulle glæde mig, om man ville være med til at be-

## [Ministeren for kulturelle anliggender]

vare. Der kommer nemlig til finansudvalget to aktstykker, et om konservering af nationalmuseets samlinger på 1,5 mill. kr. og et om sikkerhedsforanstaltninger ved øvrige museer, biblioteker og arkiver på 2,75 mill. kr. De kommer, inden vi holder sommerferie. Så har fremskridtspartiet en mulighed for at vise sin gode vilje i disse spørgsmål.

Hr. Glensgård er desværre gået, men jeg vil gerne sige, at statistik er jo mange ting. Jeg kender jo hr. Glensgård fra dengang, jeg sad i trafikministeriet, og jeg erkender, at han behandler kultur, ligesom han behandlede trafik. Hvor argumentationen er svag, hæver han stemmen og holder folketaler. Det prøvede han også på at gøre her i dag, hvor han bl. a. sagde, at den danske arbejder tabte en halv dyrtidsportion, når de kulturelle aktiviteter kostede 350 kr. pr. indbygger. Han overser blot, at vi har progressiv beskatning her i landet, så det trods alt er de stærkeste skuldre, der bærer de største byrder. Det er statistik på en anden måde, når man argumenterer på den måde.

Jeg kan ikke lide, når man siger noget, der er helt forkert. Sandheden var jo, at det var mig, der gik mod teaterrådet og gav Kay Abrahamsen penge til hans sidste turné. Det var året efter, han faldt ud. Jeg synes, det er ganske interessant, når man står her og slår sig til ridder, at man ikke ved så meget om tingene.

Jeg synes, det er meget ubehageligt, når man står og diskuterer en række kunstnere, der modtager livsvarige ydelser på finansloven, at gå ind på deres personlige indtægtsforhold. Men jeg synes, det er væsentligt at få den rigtige fremstilling af sagen. Når hr. Glensgård åbenbart ikke læser de love, vi vedtager herinde, så kunne han dog i hvert fald følge med i Politikens »Synspunkt«, hvor jeg forleden dag netop for at klargøre disse ting skrev, hvad der skete, når man fik disse penge. Med den revision af loven om Statens Kunstfond, der fandt sted i 1978, blev der gennemført en nyordning vedrørende disse ydelser, så de reguleres under hensyntagen til kunstnernes indtægter. Det betyder, at kunstnere med større indtægter kun oppebærer en minimumsydelse, der for tiden er på knap 7.000 kr. årlig. Det har ikke været tanken med disse ydelser, at de skulle tildeles helt unge kunstnere, men derimod kunstnere, der har en sådan produktion bag sig, at ved-

kommende har placeret sig afgørende som kunstner. De unge kunstnere hjælpes gennem Statens Kunstfonds arbejdsstipendier. Om behovet og motiverne for disse ydelser kan man i øvrigt se i bemærkningerne til lovforslaget om Statens Kunstfond.

Når man taler om disse ting og man har oplysningerne – det har hr. Glensgård, når han kunne nævne de tal – synes jeg, det var rimeligt, om man i forbindelse med biblioteksafgiftsindtægterne havde nævnt, at af de 13 forfattere, som med finansudvalgets godkendelse har fået tildelt en livsvarig ydelse, modtog 7 under 10.000 kr. i biblioteksafgift i 1977, 2 mellem 10.000 og 20.000 kr., 1 omkring 25.000 kr., mens kun 3 havde en større indtægt fra biblioteksafgiften. Jeg synes, det ville være ganske interessant også at tage sådanne tal med.

Én ting mere. Det var, som om det var hr. Lasse Budtz eller mig, der sad og uddelte disse kunstnerstøtter. Det er jo ikke rigtigt. Det er tremandsudvalgene og Statens Kunstfonds repræsentantskab, der bestemmer disse ydelser; kulturministeren kan heldigvis ikke blande sig i det. Sådan skal og bør det være. Det standpunkt har jeg hævdet hele tiden, og det vil jeg stadig væk blive ved med at hævde.

Til fru Grethe Fenger Møller vil jeg kun gøre den bemærkning, at jeg synes, betænkning nr. 517 var et meget væsentligt værk, da det kom, og det er det på mange måder endnu. Jeg tror ikke, man kunne have inddraget de mennesker, det drejede sig om, på det tidspunkt. Det var begyndelsen til noget nyt. Det indeholdt to ting. Det var dels et katalog over det arbejde, der blev udført, dels pegede det på nogle fremtidsperspektiver, som lidt efter lidt er ved at blive realiseret. Vi har i dag i langt højere grad mulighed for at inddrage folk i disse ting. Jeg tror ikke, det var lykkedes på det tidspunkt. Tiden var ikke moden, da man lavede det dengang.

Jeg kan da glæde mig over den indirekte kompliment, fru Grethe Fenger Møller kom med i anledning af en del udnævnelser, jeg har foretaget, dels på Den Hirschsprungske Samling og dels på Ordrupgårdsamlingerne. Sådan måtte jeg opfatte det.

I forbindelse med hele kulturarbejdet vil jeg gøre opmærksom på, at som følge af de ordninger, vi har, kan det være dyrt at have succes. Hvis man laver noget vældigt godt, så

**[Ministeren for kulturelle anliggender]**

sker der jo det – den indstilling har samtlige de finansministre, jeg kender, haft – at de overskud, man laver, går tilbage i kassen, og ligegyldigt om man sælger alle de plakater, alle de kataloger, der ligger, ja, så er der ikke penge til at lave nye, når man har succes. Hvis der kommer 50.000 på Hirschsprung på 3 uger i stedet for 5.000 på et helt år, så bliver rengøringsudgifterne anderledes i forbindelse med en sådan udstilling. Der er et principielt spørgsmål i det, som vi engang bør drøfte, for der er noget urimeligt i, at disse overskud ikke kan bruges – ikke til profit eller sådan noget, men til almindelige materialer eller andre aktiviteter i fremtiden. Det spørgsmål kunne der være en idé i at tage op på de forskellige kulturområder.

Jeg skal kun sige til fru Gertrud Stjernholm Nielsen, at vi har jo diskuteret dette med moms på kultur tit. Det kunne give mange penge. Der har altid været en meget stærk modstand. Jeg ved, at man inden for EF har forskellige regler om dette, man kan aftrappe moms på de forskellige områder, men vi har altså ment, at det ikke er rigtigt. Det har konsekvenser også i forhold til f. eks. moms på fødevarer og andre mere almindelige ting i dagligdagen. Det er en lang og stor diskussion.

Jeg kan sige, at teaterskolen netop ved et aktstykke har fået bevilget ½ mill. kr. ekstra i 1979 for at imødekomme det behov, de har derude.

Jeg skal sige til hr. Bernhard Baunsgaard, at man skal jo være lidt forsigtig med statistik. Hvad er det, vi taler om? Det er rigtigt, at der ikke har været nogen større udsving i procenten siden 1972. Men skal man så ikke også tage decentraliseringen – at amter og kommuner har påtaget sig meget større forpligtelser – med ind i det? Og skal man ikke, når man foretager procentregningen, også sige, hvor udvidelserne er sket, i socialministerium, arbejdsministerium, undervisningsministerium og en række andre steder? Tallet bliver ikke helt så nøjagtige, hvis man regner det ud på den måde.

Man kan diskutere, om midlerne bruges rigtigt. Jeg skal ikke sige, at der ikke er kommet et kommercialiseret teater gennem billetkøbsordningerne. Jeg minder om, at vi stadig væk har en produktionsstøtte til disse forskellige ting. Det mener jeg er væsentligt. Det er lidt farligt og lidt selvmodsigende af

hr. Bernhard Baunsgaard at sige, at vi kan støtte disse ting, men ikke disse ting, for så kommer vi jo igen ind på, at vi skal blande os i, hvilket repertoire de forskellige skal have, og så nærmer vi os alligevel det, at der ikke er frihed på de forskellige områder. Det synes jeg er væsentligt også at få med.

Men jeg siger ikke, at der ikke skal ske ændringer og ikke kan ske ændringer. Jeg har bebudet en revision af teaterloven, og jeg synes, det ville være meget væsentligt, hvis man bl. a. i forbindelse med den kunne diskutere disse ting og også, om den billetkøbsordning, der findes i dag, er den rigtige. Det, der er det afgørende og har været det – husk på, den har ikke virket så forfærdelig længe – er, at nu har vi set den fungere, og man kan ikke, før den har haft en indkørsperiode, forlange, at vi skal revidere den. Nu ved vi, den fungerer, og så kan det være rimeligt at se, om der er noget, der skal ændres. Det kan da godt være, at der er det.

Så var hr. Bernhard Baunsgaard jo ude med sin kæphest: de mange råd. Jeg vil nu sige, at jeg ved – og det er på et tidspunkt, hvor hr. Bernhard Baunsgaard ikke har siddet i radiatorådet, for de er blevet oprettet, efter at hr. Bernhard Baunsgaard forlod det – at radiatorådet har været vældig glad for de amtsprogramudvalg og den efterkritik og for at høre, hvad der er sket ude omkring i landet, i stedet for bare at sidde i Rosenørns Allé eller i Gyngemosen og skulle bestemme det selv. Det synes jeg er væsentligt.

Men jeg vil gerne give hr. Bernhard Baunsgaard ret i én ting: at de ikke fik den placering, som jeg syntes om. Jeg havde tænkt mig at give dem en større placering, end de fik i forbindelse med den radiolov, vi vedtog i 1973. Det fik jeg ikke lejlighed til at gøre, men hr. Bernhard Baunsgaard ved lige så godt som jeg, at der sidste år blev fremsat et radiolovsforslag, at vi i øjeblikket har et udvalg siddende vedrørende regionalradiatorådene, og at jeg udtrykkeligt understregede, at de skulle have en anden placering, end de havde haft tidligere. Det synes jeg er væsentligt at få med.

Jeg har svaret hr. Chr. Christensen, og så mangler jeg kun at sige til hr. Waldorff, at det ikke er helt rigtigt at sige, at der ikke er sket noget i disse år. Der er sket meget. Væner ændrer sig imidlertid ikke fra dag til dag. Vi kan se, at det er et stadig bredere publi-

[Ministeren for kulturelle anliggender]

kum, der deltager i kulturaktiviteterne. Vi kan se det på, hvad der læses på bibliotekerne, på, hvad der spilles på de små teatre, og på, at de folkelige bevægelser har en helt anden placering i dag. Før var det ensidigt de skabende kunstnere. Nu kommer det også udefra ind, og det synes jeg er noget meget væsentligt.

Jeg betragter bl. a. det arbejde, vi har i gang om forsamlingshusene, som noget meget væsentligt. Jeg kalder det alhuse, projekthuse, beboerhuse – vi kan kalde det, hvad vi vil – men vi er nok ret enige om disse ting. Vi har altså taget fat på forsamlingshuse, og jeg har haft lejlighed til at følge det arbejde. Der vil komme en betænkning i løbet af meget kort tid, og før jeg har set den, kan jeg selvfølgelig ikke sige, hvordan vi skal tage fat og angribe sagen. Men jeg synes, det er vigtigt at gå i gang med disse ting.

Med skyldig hensyntagen til, at alting skal betragtes i skæret af den almindelige udvikling i riget, også den almindelige økonomiske udvikling, vil jeg endnu en gang minde om, hvad prins Christian Frederik, den senere Christian VIII, sagde i 1814, altså på et tidspunkt, da Danmarks økonomi var den værst tænkelige, nok noget værre, end den er i dag. Der var diskussion om øgede kulturbevillinger, og prins Christian Frederik sagde: »Fattige og elendige er vi; lad os nu blive dumme til, så kan vi gerne høre op med at være en stat.«

**H. C. Hansen (FP):**

Hr. Glensgård kan desværre ikke være til stede for øjeblikket, eftersom hr. Glensgård er til møde i finansudvalget, muligvis for at behandle ansøgninger fra kulturministeren.

Hr. Glensgård var inde på disse livsvarige ydelser til kunstnere, som kulturministeren også brugte en del af sin taletid på. Efter min mening virker det demoraliserende, at samtidig med, at virksomhed efter virksomhed kæmper med ryggen mod muren, gives der meddelelse om livsvarige hædersgaver til kunstnere. Det er rigtigt, at selve de beløb, der anvendes, i sammenligning med det offentlige samlede udgifter er små, men den negative psykologiske virkning er, at en sådan ydelse gives uden tidsbegrænsninger, uden sikkerhed for, at den modtagende part yder noget til gengæld.

Mange erhvervsfolk bærer i disse år byrden efter f. eks. lukning af en virksomhed. De har tabt deres penge, og det, der skulle være en opsparing, er blevet en gældspost. De får ingen livsvarige ydelser over finansloven. De får, når de kommer lidt til hæfterne igen, lov til at være med til at betale ydelsen til andre. Efter mit partis mening bør vi stoppe disse forkerte tendenser i samfundet.

Der er sagt så meget om fremskridtspartiets kulturpolitik, at jeg lige vil ridse et par linjer op. Fremskridtspartiet har den opfattelse, at kunst, kultur, moral og religion er den enkeltes privatsag. Jeg tror, det var hr. Melchior fra centrum-demokraterne, der var inde på, om andre demokratiske lande havde langt mindre ydelser til de kulturelle aktiviteter, end Danmark har. Jeg vil gerne pege på en stor demokratisk stat, nemlig USA. USA har jo den baggrund, at dets indbyggere alle har forfædre, der er kommet til landet som flygtninge, meget ofte fordi de ikke har kunnet tilpasse deres overbevisning til den stat, de var i. USA har gennemført frihed på alle de førnævnte områder. I modsætning hertil har socialdemokraterne og socialisterne og vel i og for sig også de gamle borgerlige partier den opfattelse, at overlader man for stor en del af befolkningens indtægter til befolkningen selv, vil det betyde, at det meste af den humanitære, sociale og kulturelle bistand dermed ophører. Socialdemokraterne, socialisterne, nærer en indgroet mistillid til det enkelte menneske, hvor fremskridtspartiet har tillid.

Det er min opfattelse, at gennemførte vi fremskridtspartiets program med vore mange besparelser, hvoraf kulturministeriet kun er et enkelt område, men således at hver enkelt i langt højere grad ville få handlefrihed med sine egne indtægter, så ville kulturelle aktiviteter her i landet blomstre på en måde, som ikke er set før. Det er umyndiggørelsen af befolkningen, således som socialdemokratisk økonomisk og kulturel politik er på vej til at gennemføre den, som i det lange løb vil virke dræbende på medmenneskelige følelser ud fra tanken, at det kommer ikke os ved, det er statens, det er partiets opgave. Det vil medføre passive mennesker, som lader embedsmænd og politikere ordne alt. Velfærdsstaten er på vej til at blive omdannet til en formynderstater.

[H. C. Hansen]

Kulturministeren og de øvrige socialister her i tinget har den opfattelse, at lykkeland vil oprinde den dag, hver enkelt dansker kan få sin tilværelse tilrettelagt af udvalg, grupper og styrelser, som kan fortælle den enkelte borger, hvorfor han har det skidt; og med en psykolog på den ene side og en ekspert på den anden kan vi blive støttet og båret igennem tilværelsen uden at behøve at tage stilling til noget som helst.

Hr. Lasse Budtz var inde på tanken om kuldegysninger. Nu er det jo ved at være sommer, men hr. Lasse Budtz var bange for at få kuldegysninger i forbindelse med censur. Jeg er helt enig med hr. Lasse Budtz i det synspunkt. Vi skal ikke have censur, men den bedste måde at undgå censur på er jo netop at overlade den enkelte handlefriheden med frugterne af sit eget arbejde.

Det, socialdemokratiet er ved at lave, er i mine øjne det, at man beslaglægger en større eller mindre del af den enkeltes indtægt. For øjeblikket er beskatningen jo således, at man den halve dag arbejder for det offentlige og den anden halve dag for sig selv og sin familie. Ved at gennemføre en så høj beskatning også på det kulturelle område får man i sidste ende censur, fordi det er partiet, staten, embedsmændene, politikerne og pamperne, som bestemmer, hvad der skal ske. Det er det, vi reagerer imod. Derfor kan jeg sige til hr. Lasse Budtz, at på det område er vi helt enige. Jeg får også kuldegysninger over det, men jeg føler altså blot, at socialdemokratiet er ved at føre os ud i det.

Hr. Lasse Budtz kom med noget, som jeg ikke tror var en fortalelse; jeg tror, det stod i manuskriptet. Hr. Lasse Budtz benyttede udtrykket »alle os i kulturens verden«. Det siger for mig en hel del om den opfattelse, som hersker på bjerget i socialdemokratiet. Man behersker kulturens verden og skal bestemme, hvad der er kultur, og hvad der ikke er kultur.

Fru Grethe Fenger Møller var også inde på begrebet valgfrihed. Vi ved, det konservative folkeparti tidligere har fremsat et ønske om, at kulturministeren skulle have lov til at gribe ind og forhindre udskjelser inden for disse forskellige kulturelle aktiviteter; vi behandlede problemet om børneteater i går, og vi skal tale om det igen i morgen. Jeg er tilhænger af, at hver enkelt må svare for sig

selv. Vi vil gerne følge det konservative folkeparti i disse tanker.

Det er i hovedtræk det, jeg har at sige. Jeg håber, at debatten i dag har medført, at der i folketinget er en opfattelse af, at der i kulturministeriet er prioriteret helt forkert. Det er ikke rigtigt, at man bevilger penge til børneteater, sådan som vi gør det i morgen. Det drejer sig, så vidt jeg erindrer, om 11,6 mill. kr. Det er ikke rigtigt, at man går til finansudvalget, således som det skete her i april, og beder om samlede bevillinger på vistnok ca. 15 mill. kr., samtidig med at der er en skrigende mangel på det vigtigste område af kulturministeriet, nemlig museerne.

Jeg håber, at debatten i dag har medført, at i hvert fald en række af partierne vil tage deres stilling til prioriteringen inden for kulturministeriets område op igen, således at man vil skære ned på de områder, der er urimelige, og i stedet for øge på de punkter, hvor der er en skrigende mangel på penge.

**Lasse Budtz (S):**

Jeg beklager meget, jeg havde virkelig ikke tænkt mig at tage ordet i anden omgang, men nu bliver jeg nødt til det.

Jeg har løbet mit manuskript hurtigt igennem, og det er mig umuligt at finde udtrykket »alle os i kulturens verden«. Jeg har muligvis sagt »alle også i kulturens verden« eller noget i den stil, men jeg ville ikke drømme om at sige »alle os«. I øvrigt kunne jeg godt have sagt det. Selv hr. H. C. Hansen færdes også af og til i kulturens verden. Hr. H. C. Hansen må formodes at deltage i forskellige sammenkomster af og til, som godt kan have kulturpræg, men det var altså slet ikke det, der var tale om. Jeg vil sandelig ikke stå her på folketingets talerstol og tage patent på noget som helst inden for kulturens verden.

Jeg vil derimod sige, at det, socialdemokratiet prøver at gennemføre, er at skabe det økonomiske grundlag, som er forudsætningen for det frie valg for den enkelte borger, det frie valg inden for kulturens verden for den frie borger. Vi ønsker intet formynderskab. Jeg har sagt det, kulturministeren har sagt det meget bedre. Hr. Melchior sagde det på en aldeles strålende måde. Jeg er lidt ked af, hr. Melchior ikke er her; jeg ville gerne have takket ham for den udmærkede tale.

[Lasse Budtz]

Fru Grethe Fenger Møller havde andre aldeles glimrende bemærkninger. Jeg synes, at det er uhyre vigtigt at fastslå, at det, vi vil, er at give befolkningen et tilbud, som den kan modtage eller lade være med at modtage, men kan vælge i fuldkommen frihed. Det er klart, at der må skabes et fundament, for nogen har råd til at beskæftige sig med kultur, og andre har det ikke, hvis vi altså ikke skaber dette økonomiske grundlag.

Og så blot én sidste bemærkning til hr. Chr. Christensen. Jeg er meget nervøs ved at sige, at vi ikke må have politisk kunst. Jeg er så nervøs ved at sige det, så jeg ikke vil sige det. Jeg mener godt, vi må have politisk kunst. Jeg mener også godt, at politisk kunst kan blive understøttet på en eller anden måde via de forskellige udvalg. Men det er klart, vi må bare ikke have én slags politisk kunst, vi skal have mange slags politisk kunst, hvorved vælgerne og befolkningen, skatteyderne og deres børn får en endnu større mulighed for at foretage et frit valg.

**Mette Madsen (V):**

Heller ikke jeg skal forlænge debatten, men jeg synes ikke, at hr. Glensgårds bemærkninger om ydelserne på finansloven skal stå uimodsagt. Ministeren har været inde på det, og jeg synes ligesom ministeren, at det er en fantastisk nedvurdering af folketinget at forelægge folketinget tal og statistikker revet ud af sammenhængen. Jeg synes, det var meget beskæmmende for debatniveauet i folketinget, at man piller de tre forfattere ud, der har haft de største indtægter, og så overhovedet ikke nævner, at 7 af 13 havde haft under 10.000 kr. i biblioteksindtægter. Men jeg vil gå videre, hvor ministeren slap.

Man fremfører, at en forfatter har haft 400.000–500.000 kr. i indtægt. Men hr. Glensgård ved, for han må jo kunne loven, der ligger til grund for uddeling af disse ydelser, at de 6.000 kr., man kan få, er beskattet, så med en indtægt på 300.000–400.000 kr. bliver der jo ikke meget tilbage. De 6.000 kr. går tilbage i statskassen, tilbage igen, hvor de kom fra, og så er der kun hæderen tilbage. Men den under fremskridtspartiet dem måske heller ikke.

Der var en anden ting, som jeg også lige må tage fat på. Hr. Glensgård sagde, at fattige, ukendte kunstnere får ingenting, maskin-

arbejderen, der står ovre i Jylland, får ingenting. Dér vil jeg gøre opmærksom på, at Statens Kunstfond netop har tildelt arbejderforfatteren John Nehm et 3-årigt stipendium, at taxachauffør Magnus Johansson i 1975 fik en støtte på 15.000 kr., i 1977 en støtte på 10.000 kr., og at bryggeriarbejderen Hansen Folehave har fået et arbejdslegat og, så vidt jeg ved, også har fået af tipsmidlerne.

Som ministeren sagde: man bør have så stor respekt for den talerstol og den forsamling, der lytter her, at man ved, hvad man taler om, inden man beslaglægger den.

**Bernhard Baunsgaard (RV):**

Jeg har kun nogle ganske få bemærkninger at komme med.

Det er da rigtigt, som kulturministeren siger, at kommunerne har forøget deres udgifter. De er steget, siger ministeren, fra 11 kr. i 1962–63 til 56 kr. i 1975–76. Det er vist en femdobling, og for at følge med pristallerne og udviklingen skulle de vist have været firdoblet. Det er faste priser, jeg taler om, så det er jo ikke så forfærdelig meget, når man står over for, at de ikke rigtig har kunnet følge med inden for statens område.

Man siger, at der er en god forklaring her, og det må vi jo altså finde os i. Jeg kan sige det nøjagtigt: stigningen i kulturudgifter for statens vedkommende ligger udelukkende i tiåret 1962–72. Efter 1972 viser tallene kun meget små udsving, i enkeltår endda tilbagegang.

Det er den holdning, jeg gerne ville have man kom væk fra, fordi jeg tror, det er så helt nødvendigt af de grunde, nogle ville kalde holdningsmæssige, andre ville kalde medmenneskelige. Jeg tror, det er så helt nødvendigt, vi kommer væk fra den betragtning, at kultur er noget, man har, når der er gode tider og man ikke har andet at bruge pengene til. Tværtimod, i dårlige tider tror jeg at man skal sætte endnu mere ind på at skaffe kulturen en god udvej. For som jeg sagde i mit første indlæg: det, at vi får krise, er bevis for, at vor kultur ikke har haft et holdbart grundlag. Det har svigtet på nogle punkter.

Må jeg sige til ministeren, at i dette, at jeg angriber den nuværende teaterordning og gør opmærksom på, at den commercialiserer hele teaterdriften, ligger der ikke, at jeg ønsker, at man skal blande det, men man må

[Bernhard Baunsgaard]

ikke lave en ordning, der i sig selv virker kommericaliserende. Og det gør den nuværende ved så ensidigt at lægge vægt på, hvor mange pladser der bliver solgt, hvor mange røde lygter der er. For hvis I har rigtig mange røde lygter, så får I rigtig mange penge!

Man må nok kunne finde frem til en ordning, der i høj grad overlader det til folk, men ikke ligefrem tvinger dem til at se på – for nu at tale socialistisk – profithensyn og sige, at bare vi laver god profit, så får vi endnu mere.

Jeg kunne godt have tænkt mig, at ministeren havde sagt noget om sin tilbageholdenhed med at lade beretningen eller betænkningen, hvad man skal kalde den, fra udvalget på nationalmuseet om museets dårlige konserveringsforhold komme til forhandling her i salen, dengang ministeren fik den. Det var i januar-februar 1978. Jeg bad om at få den i kulturudvalget, da jeg opdagede den, men det var først i maj 1978.

Det år blev der jo indgået aftale om finansloven mellem radikale og socialdemokrater. Vi kunne godt fra radikal side, forhåbentlig da, være blevet enige med socialdemokraterne om at give lidt mere netop til konserveringen, hvis bare ministeren havde taget det frem.

Nu håber jeg, at det i dag er omtalt så meget, at det kommer frem, til trods for at jeg må sige, at det lykkedes endnu en gang ministeren at tydeliggøre fremskridtspartiets hykleriske holdning i dette spørgsmål, dette, at man naturligvis ikke i dag vil give bevillinger og foreslår en nedskæring fra 70 mill. kr. til 20 mill. kr. på museumsområdet. Det viser meget tydeligt, at det er rent hyklerti.

Hr. H. C. Hansens bemærkninger om beskatningen turde være af samme lødighed som bemærkningen om, at vi skal rigtignok gøre noget ved vore kulturskatte. Man arbejder den halve dag for sig selv og den halve dag for det offentlige.

Hvad er det for en måde at bilde folk ind, at det offentlige er et eller andet fremmedelement, som bruger ens penge – for at blive i stilen fra hr. H. C. Hansens tidligere indlæg – til at se bunden af champagnekøleren? Hvad er det for noget sludder? Vi har de offentlige udgifter netop til brug for den familie. Hvordan skulle man dog ellers få betalt skolerne, hvordan skulle man få betalt hospitalerne, hvordan skulle man betale al

den sociale bistand, som vi giver til de ulykkelige mennesker i dette land, hvis vi ikke krævede skatter op?

**Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):**

Jeg ville i og for sig ikke have haft spor imod at diskutere rapporten fra nationalmuseet i folketingsalen dengang. Men da stod vi i resterne af augustforlig I og augustforlig II og septemberforlig, og tingene var på det tidspunkt ganske fastlåste i økonomisk henseende.

(Kort bemærkning).

**Bernhard Baunsgaard (RV):**

Jeg gør ministeren opmærksom på, at det tidsrum, vi nu taler om, netop var det tidsrum, hvor finanslovforliget blev sluttet mellem radikale og socialdemokrater, og det viste sig jo, at bortset fra én eneste bevilling blev alt, hvad de to partier havde aftalt, gennemført. Havde de to partier aftalt, at der skulle bruges penge på konservering og på at forberede, at vi fik holdet fra konservatorskolen, så var dette blevet gennemført med et stort flertal i folketinget. Bare ministeren havde fortalt os det. Men nu skal jeg såmænd ikke bore mere i det.

Jeg forstår, at ministeren kommer med ønsket om en bevilling til nu endelig at tage fat. Det var det, vi foreslog, dengang man vedtog finanslovsforslaget. Nu kommer det altså på en særbevilling, og det er da godt, det kommer, men det havde nok været endnu bedre, om man havde haft det allerede fra januar.

**H. C. Hansen (FP):**

Meget kort. Lad mig blot sige, at fremskridtspartiet fastholder sit synspunkt om, at den bedste form for frit valg – og det er jo det, der er gået igen hos ordførerne hele dagen i dag – er at lade den enkelte disponere selv, og det forhindrer folketingets flertal i stadig stigende omfang.

Hermed sluttede forespørgslen.

**Meddelelser fra formanden:**

**Første næstformand (Erlendsson):**